

*Не буває людини без дитинства.
Не буває дитинства без казки...*

*У світі так багато казок!
Найкращі з них, переказані відомими
письменниками, читай у цій книжці.
Штук ти зустрінешся з принцями
і принцесами, з добрими і лихими чарів-
никами, з гномами і велетнями, з твари-
нами, які розмовляють... Кожна казка —
цікава, захоплива і трохи повчальна, адже
Добро завжди перемагає Зло, а справжні
герої знаходять щастя.*

ISBN 978-966-917-312-6

9 789669 173126 >

www.ridna-mova.com

Найкращі казки світу

Հայրթալի ռաճիկ

Не буває людини без дитинства.
Не буває дитинства без казки...

НАЙКРАЩІ КАЗКИ СВІТУ

Художники
Арсен Джанік'ян, Катерина Дудник, Олена Железняк,
Іва Михайлян

УДК 821-343-93=161.2
Н20

Серію «НАЙКРАЩІ КАЗКИ» засновано 2016 року

Художники
Арсен Джанік'ян, Катерина Дудник,
Олена Железняк, Іва Михайлян

Найкращі казки світу: для дошк. і мол. шк. віку / переказ.
Н20 Світлана Крупчан, Лариса Цілик; худож. Арсен Джанік'ян,
Катерина Дудник та ін. — Київ: РІДНА МОВА, 2022. — 208 с. :
іл. — (Серія «НАЙКРАЩІ КАЗКИ»)
ISBN 978-966-917-312-6.
ISBN 978-966-917-187-0 (серія).

УДК 821-343-93=161.2

© Джанік'ян А. О., Дудник К. В., Железняк О. Л.,
Михайлян І. А., ілюстрації, 2020
© ПП «РІДНА МОВА», 2022

Зміст

Щоє поросят • 9

*Червона
Шапочка • 24*

Хто у чоботях • 36

*Бременські
музики • 54*

Попелюшка • 68

*Хороший
Кравчук • 120*

Золота цука • 84

*Хлопчик~
Мизинчик • 137*

*Принцеса
на горошині • 100*

Білосніжка • 146

Гідке Каченя • 108

*Снігова
Королева • 162*

Троє поросят

За мотивами англійської народної казки

Жила собі в лісі Свинка. І було в неї троє поросят: Хро-Хро, Рох-Рох і Паць-Паць. Матуся дуже любила своїх синочків і завжди про них піклувалася. Коли ж дітки підрости, Свинка вирішила, що пора вже їм подбати про власне житло. Одного дня вона сказала:

— Ідть, діточки мої любі, та пам'ятайте, що не всі звірі добрі, а найлютіший і найлихіший — Вовк.

Попрощалися поросятка з матусею Свинкою і пішли собі — кожне своєю дорогою.

ХРО-ХРО

ПАЦЬ-ПАЦЬ

РОХ-РОХ

МАТУСЯ ПОРОСЯТ

Будиночок
Хро-Хро

Поросяткові Хро-Хро припало до душі місце біля лісової річечки, бо дуже вже йому подобалося купатися.

— Якщо я тут житиму, то зможу хлюпатися від ранку до вечора! — радів Хро-Хро.

Не довго думаючи, набрав соломи, пов'язав її у снопи та нашвидкуруч стулив будиночок. Анітрохи не зморившись, він поспішив до річечки, цілий день купався й бавився.

Жолуді

Рох-Рох пішов собі лісовою стежинкою далі й зупинився біля великого крислатого дуба. Поросля дуже любило жолуді, тож не втрималося — і поласувало ними, та й задрімало у холодку, солодко прицмокуючи. Прокинувся Рох-Рох аж підвечір, тож похапцем назбирав гіллячок і спорудив із них хатинку.

— Я житиму в цій хатинці й завжди матиму на обід удосталь свіжих жолудів! — тішилося поросятко.

Не дуже перетрудившись, Рох-Рох притьмом заліз у свою хатку з гілочок та й уместився на ніч.

Будиночок Рох-РОХА

Паць-Паць довго блукав лісом, а таки знайшов високий горбочок посеред затишної галявини.

— Я збудую міцний дім-фортецю! — вирішив він.

ФОРТЕЦЯ ПАЦЬ-ПАЦЬ

Наносив каміння, замісив глину й почав мурувати стіни. Паць-Паць зробив надійний дах, змайстрував товсті дерев'яні двері із замком. Брати дивувалися, навіщо він так морочиться з тим будиночком, часто прибігали до Паць-Паць і кликали погратися разом.

Та Паць-Паць не покинув роботи, поки не добудував свого кам'яного будиночка.

— Ну що хлюпатись і гратись!
Пісня в нас така:
ГОДІ НАМ УСІМ БОЯТИСЬ
ВОВКА-ХИЖАКА!

Наступного дня поросятка зустрілися на галявині, і кожне похвалилося своїм новим житлом. Паць-Паць, побачивши не надто надійні будиночки братів, ще раз нагадав їм про Вовка. Натомість Хро-Хро та Рох-Рох лише засміялися і заспівали свою веселу пісеньку.

Трійко поросяток цілий день купалися в річечці, ласували жолудями та грались у квача. Коли почало сутеніти, Паць-Паць поспішив додому.

— Ото боягуз! — глузував з братика Хро-Хро.

— До ночі далеко, можна ще побавитися! — додав Рох-Рох.

І братики безтурботно заспівали свою улюблену пісеньку:

— Нумо хлюпатись і гратись!
Пісня в нас така:
Годі нам усім боятись
Вовка-хижака!

Зухвалу пісеньку поросятко почув голодний Вовк, який саме вийшов на нічне полювання. Він підкрався якомога ближче до бешкетників і зненацька вискочив із кущів.

— Ой-йой-йой! — заверещали поросятка й кинулися навтьоки.

Тільки-но Хро-Хро забіг до своєї солом'яної хатинки, як у двері постукав Вовк.

— Відчиняй! — грізно заволав він.

Хро-Хро, тремтячи від страху, забився в куточок. Вовк, аби набратися сили, підбіг до річечки, жадібно нахлебтався води, а тоді я-а-а-ак дмухне на солом'яну хатинку! Солом'яні снопи розлетілися на всі боки. Перелякане поросятко щодуху чкурнуло до будиночка з гілок. Рох-Рох впустив брата й ледве встиг зачинити двері перед носом захеканого Вовка.

— Відчиняйте! — сердито загарчав той. — Бо здую вашу хатинку!

Поросятка лише жалібно заплакали. Вовк подув кілька разів, але хатинка лише похилилася.

Розлючений сіроманець походив довкола дуба, одхекався, набрав повні груди повітря та щосили дмухнув. Будиночок із гілочок умить розсипався, і беззахисні братики помчали лісом, не бачачи дороги. Вовк — за ними!

Ось-ось наздожене! На щастя, поросятка встигли вскочити

в будиночок Паць-Паця. Тільки-но

за втікачами зачинилися

важкі двері, як сіро-

манець уже

гримав

у них.

— Відчиняйте! — страшно завив він.

У вікні з'явилося лукаве рильце Паць-Паця:

— Анізащо не відчиню! Забирайся геть!

Вовк аж заляк од люті. Він набрав повні груди повітря, дмухнув раз, дмухнув удруге, утретє... Але кам'яний будиночок навіть не похитнувся.

Вовчисько бігав навколо будиночка та все дмухав і дмухав. Лець не луснув! Ох і розлютився ж він! Навіть видряпався на дах, щоб пролізти у дім через димар.

Проте Паць-Паць не розгубився. Щойно на даху почулося шарудіння, він швидко розпалив у печі. Тож коли Вовкові нарешті вдалося пролізти у димар, його хвіст загорівся.

— Ой-йой-йой! — заволав злодій на весь ліс.

Прожогом вискочив він на дах,

скотився з нього, тоді —

з пагорба і стрімголов

помчав у лісові хащі.

Більше поросятка

його не бачили!

ЗАПАХЛО СМАЛЕНИМ!

Братики поселилися всі разом у будинку-фортеці, жили дружно й нікого не боялися. Хро-Хро, Рох-Рох і Паць-Паць часто навідували свою маму й допомагали їй у всьому. А попрацювавши, весело співали:

— Нумо хлюпатись і гратись!

Пісня в нас така:

годі нам усім боятись

Вовка-хижака!

Свинка раділа, що в неї такі дружні, дбайливі та працьовиті діти!

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Скількох діток мала Свинка?
2. Як їх звали?
3. Із чого зробив собі хатинку Хро-Хро?
4. Із чого побудував хатинку Рох-Рох?
5. Чому Вовкові не вдалося зруйнувати дім Паць-Паця?

СЛОВНИЧОК

Димар, комин — труба для відведення диму з будинку.

Сніп — оберемок стебел рослин, зв'язаних до купи.

Солома — сухі стеблини жита, пшениці та деяких інших рослин.

Фортеця — споруда з міцними стінами.

Червона Шапочка

За мотивами казки Шарля Перро

Колись в одному селі жила собі маленька дівчинка. Вона була дуже добра та лагідна, усі її любили. А звали дівчинку Червона Шапочка.

Чому? Бо якось Бабуся подарувала онучці гарненьку червону оксамитову шапочку. Подарунок так припав до душі дівчинці, що вона завжди носила цю обновку.

Бабуся мешкала ген за лісом і часом нездужала. Тож Червона Шапочка та її Мама часто навідували стареньку. Вони приносили бабусі їжу й допомагали їй у всьому.

Якось Мама не змогла навідатися з донькою до Бабусі. Довелося Червоній Шапочці йти самій. Мама дала їй кошик з пиріжками й горнятком масла та наказала прямувати стежкою, нікуди не звертаючи.

Проте, опинившись у лісі, дівчинка одразу забула матусині настанови. Адже навколо так багато цікавого!

*Пташечки співають,
всюди гарні квіти
сонечко вітають.
Як тут не радіти!*

Червона Шапочка заходилася збирати квіточки на букет Бабусі та й незчулася, як заблукала.

Зненацька зашелестіли кущі, затріщало гілля, і просто перед дівчинкою з'явився... Хто б ви думали? Справжній сірий Вовк!

СПРАВЖНІЙ
СІРИЙ ВОВК

ТРИЩАТЬ ГІЛКИ

ШЕЛЕСТИТЬ
ЛИСТЯ

СТЕЖКА

ПИРІЖКИ
І МАСЛО

Дівчинка ніколи не зустрічала вовків, тож подумала, що це просто великий пес.

Вовк чемно привітався:

— Добрий день, Червона Шапочко!

— Добрий день! — привітно відповіла дівчинка.

— Куди йдеш?

— До Бабусі. Несу їй пиріжки й масло, а ще — букетик квіток, — охоче розповіла Червона Шапочка.

— А далеко живе твоя Бабуся? — поцікавився Вовк.

— За лісом. Її будинок перший за млином.

Хитрий звір одразу ж попрощався з дівчинкою та щодуху помчав до Бабусі. Він задумав спочатку з'їсти її, а потім і дівчинку!

ВОВК ЩОСЬ ЗАДУМАВ...

Не встигла Червона Шапочка ще й до млина
дійти, а Вовк уже постукав у двері Бабусиної оселі.

— Стук-стук-стук!

— Хто там? — кволим голосом
запитала старенька.

— Це я, ваша онучка, Червона
Шапочка, — тонесеньким
голоском пропищав Вовк.

— Смикни, дитинко,
за мотузочку, двері й від-
чиняться!

Вовчисько так
і зробив, потім уско-
чив до хати, а коли
двері зачинилися,
накинувся на
Бабусю та вмить
її проковтнув.

Нап'явши на себе бабусин чепець, окуляри, вовк уклався в ліжку і вкрився ковдрою.

Нарешті прийшла Червона Шапочка й постукала у двері.

— Стук-стук-стук!

— Хто там? — жалісно проказав Вовк, удаючи Бабусин голос.

— Бабусю, це я, Червона Шапочка!

— Смикни, дитинко, за мотузочку, двері й відчиняться!

Смикнула дівчинка за мотузку та й зайшла до кімнати.

— Підійди до мене, дитинко, бо занедужала я, не підведуся, — попросив Вовчисько, кутаючись у ковдру.

Червона Шапочка підійшла, тримаючи в руках кошик і букет, і здивовано запитала:

— Ой, Бабусю, а чому це у вас такі великі вуха?

— Щоб краще тебе чути, дитятко моє! — схитрував Вовк.

— Ой, Бабусю, а чому це у вас такі великі очі?

— Щоб краще тебе бачити!

— Ой, Бабусю, а чому у вас такі великі руки?

— Щоб міцніше тебе обійняти! — вишкірився Вовк.

— Ой, а чому це у вас такі великі зуби?

— Це щоб тебе з'їсти!

Вовк накинувся на дівчинку й проковтнув разом із кошиком і букетом. Потім уместився зручніше й заснув. Він так голосно хропів, що чути було аж надворі.

БАБУСИН ЧЕПЕЦЬ

БАБУСИНІ ОКУЛЯРИ

— ЩОБ ТЕБЕ З'ІСТИ!

Під ту пору проходив неподалік Мисливець. Він почув страшне хропіння й занепокоївся, чи все гаразд із Бабусею. Він не міг збагнути, чого ж це вона так голосно хропе. Коли ж побачив Вовка в ліжку, то не розгубився й одразу вистрелив із рушниці вгору!

— Ба-бах!

Переляканий Вовчисько підстрибнув аж до стелі. Мисливець підбіг та як дасть йому копняка під хвіст! Вовк гикнув, закашлявся, і з його пащеки враз вистрибнула Червона Шапочка, а за нею — Бабуся!

Вовк забився в куток і тремтів, наче поросячий хвостик. Радіючи, що все так щасливо закінчилося, наші герої вирішили його відпустити. Щоправда, наостанок Мисливець ще хотів був відлупцювати Вовка, але пожалів нещасного. Підібгавши хвоста й скімлячи, як побите цуценя, Вовк притьмом подався геть! Більше його в цьому лісі ніхто не бачив.

Обговорюємо прочитане:

1. Чому дівчинку називали Червоною Шапочкою?
2. Де мешкала Бабуся дівчинки?
3. Що несла Червона Шапочка Бабусі?
4. Кого дівчинка зустріла в лісі?
5. Хто врятував Бабусю та Червону Шапочку?

Словничок

Горнятко — маленький горщик, посудина для рідких продуктів.

Копняк — удар ногою.

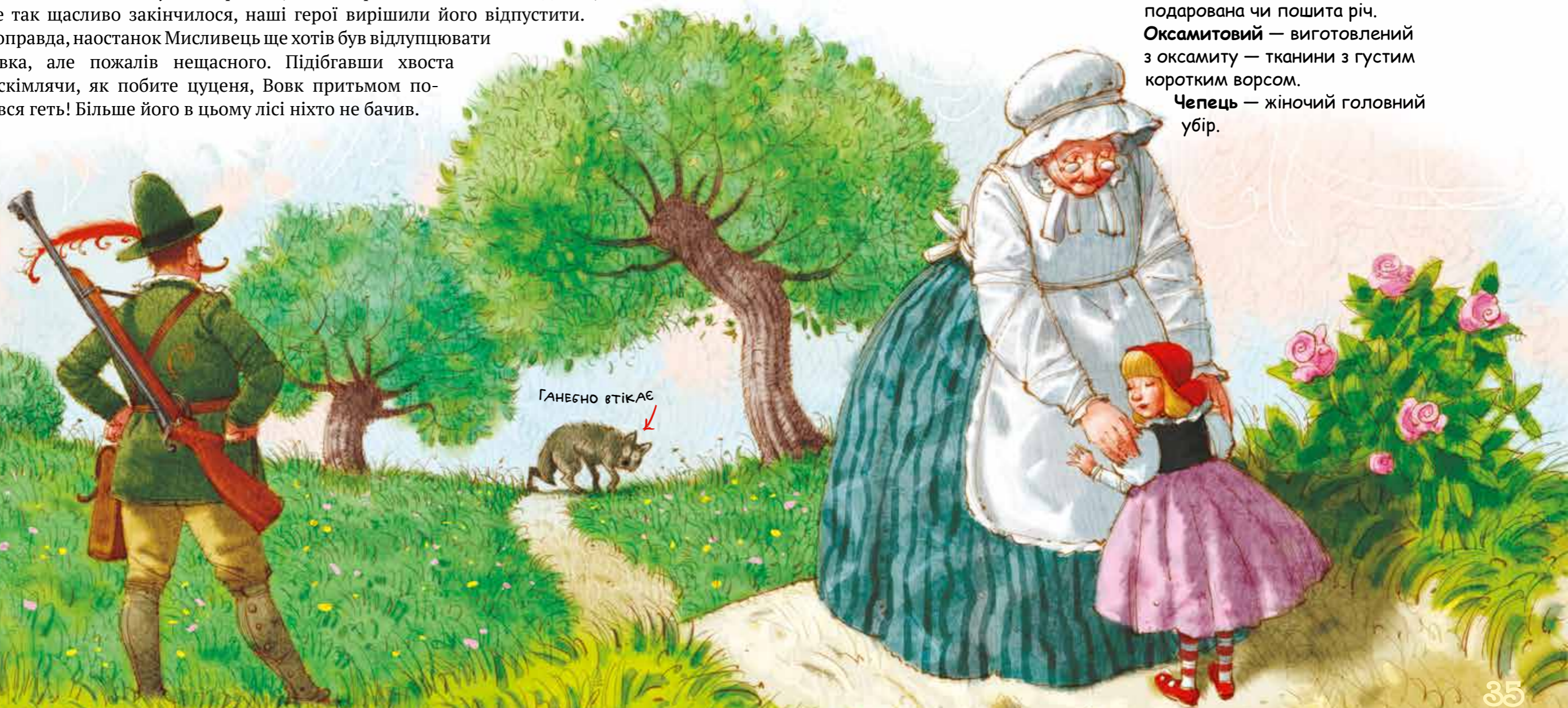
Млин — споруда, у якій зерно розмелюють на борошно.

Настанови — вказівки або поради діяти певним чином.

Обнова — нова, щойно придбана, подарована чи пошита річ.

Оksamитовий — виготовлений з оксамиту — тканини з густим коротким ворсом.

Чепець — жіночий головний убір.

Кіт у чоботях

За мотивами казки Шарля Перро

Жив собі Мірошник, і мав він трьох синів. Коли Мірошник помер, брати розділили між собою спадок. Старшому дістався млин, середньому — Віслук, а молодшому — Кіт.

Кіт у чоботях
полює

Засмутився молодший:

— Отаке моє щастя! Старший брат у млині хазяйнуватиме, середульшому Віслук у господарстві знадобиться. А від Кота яка користь?

Аж тут Кіт озвався до нього людським голосом:

— Не журіться, пане! Побачите, що і я вам у пригоді стану. Тільки справте мені пару чобіт і капелюха з пером та дайте мішок.

Хлопець дуже здивувався, але дав Котові все, що той попросив. Кіт причепурився, насипав у мішок трохи зерна, закинув ношу на плече та й подався з двору. На двох ногах, як людина!

Отакий хвацький звір попрямував до лісу, де водилася сила-силенна кроликів. Там розв'язав мішка, поклав його на землі, а сам сховався неподалік у кущах і став чекати. Дуже скоро якесь мале дурненьке кроленятко залізло в мішок. Кіт підхопився, спритно зав'язав мішок — і кролик опинився у пастці.

Дурненьке
КРОЛЕНЯТКО

Мотузочка

Задоволений собою, Кіт закинув мішок на плече й почимчикував просто до королівського палацу. Там він низенько вклонився Королю і сказав:

— Ваша величносте, мій пан, маркіз Карабас (отаке дивне ім'я вигадав Кіт для свого господаря) прислав вам до столу цього кролика.

Королю сподобався такий подарунок, тож він велів подякувати маркізові. Кіт чемно попрощався й пішов собі.

Іншим разом Кіт сховався в житі й так само спритно впіймав пару куріпок. Тоді знову вирушив до Короля й передав упольовану птицю від імені маркіза Карабаса. Король подякував і наказав почастувати Кота.

Дичину
подано!

Отак час від часу Кіт приносив Королю дичину, яку нібито надсилав маркіз Карабас.

Якось Кіт довідався, що Король разом із дочкою, прекрасною Принцесою, збирається на прогулянку берегом річки. Котисько прибіг до свого пана та й каже:

— Якщо ви послухаетесь мене, то будете щасливі все життя. Негайно йдіть купатися до річки.

Юнак зробив так, як попросив його Кіт, хоча й не здогадувався, що той замислив. Тільки-но хлопець заліз у річку, перед ними на березі вигулькнула королівська карета. Кіт вискочив назустріч і заволав:

— Рятуйте, рятуйте!
Маркіз Карабас тоне!

Король
з дочкою

Кучер

Король визирнув із карети і, побачивши знайомого Кота, наказав вартовим негайно допомогти маркізові. Поки збентеженого хлопця витягали з річки, Кіт розповів Королю, що якісь злодії вкрали маркізове вбрання. Насправді ж хитрун сам заховав одяг свого пана під великим каменем!

Король наказав придворним негайно привезти для маркіза Карабаса найкращі королівські шати. Коли хлопець одягнувся, усі замилювалися ним, але найдужче він сподобався Принцесі. Та й як було не вподобати стрункого, вродливого юнака з лагідними та добрими очима!

Король запропонував маркізові підвезти його додому. Кіт розповів кучеру, як доїхати до замку маркіза, а сам щодуху помчав попереду. Він замислив зухвалий і ризикований план!

Кіт дУ-У-УЖЕ ПОСПІШАЄ!

Хоча Кіт у чоботях дуже поспішав, проте зупинився біля селян, які косили на луці траву.

— Гей, косарі, кажіть усім, хто б не запитав, що ваш пан — маркіз Карабас. Обіцяю, він подбає про вас! — попросив він косарів і побіг собі далі.

Коли під'їхала королівська карета, Король визирнув у віконце та вигукнув:

— *Хто ж земель оцих володар?
Хто у вас у всіх господар?*

— *Це маркіз наш, Карабас!
Він піклується про нас!*

— в один голос відповіли селяни.

Коли рушили далі, Король похвалив пишні маркізові луки.

— О, ваша величносте, — не розгубився юнак, — щороку на цих луках збирають дуже багато сіна.

Тим часом Кіт побачив женців на широкому лану пшениці.

Підбігши до них, він чемно вклонився й попросив:

— Гей, женці, кажіть усім, хто б не запитав, що ваш пан — маркіз Карабас. Обіцяю, він подбає про вас!

Коли королівська карета під'їхала, від Кота вже й слід проховів.

Король знову поцікавився:

— *ХТО Ж ЗЕМЕЛЬ ОЦИХ ВОЛОДАР?
ХТО У ВАС УСІХ ГОСПОДАР?*

— *ЦЕ МАРКІЗ НАШ, КАРАБАС!
ВІН ПІКЛУЄТЬСЯ ПРО НАС!*

— дружно вигукнули женці.

Король усю дорогу розхвалював маркіза, а Принцеса не зводила закоханих очей з юнака. Він ніяковів, не знаючи, що й казати.

— Такий багатий і такий скромний! — дивувався Король.

— Він дуже милий! — зітхала Принцеса.

Кіт же невтомно біг попереду карети.

Король був у захваті від величезних статків молодого маркіза, а Принцесі припала до душі його лагідна вдача.

Нарешті Кіт прибіг до чудового замку, в якому жив страшний Велетень-чарівник. Це він володів усіма довколишніми землями, і саме на нього тяжко працювали селяни, яких зустрічали наші герої. Але ж ми пам'ятаємо, що в Кота був хитромудрий план? Кіт задалегідь дізнався все про господаря замку. Хитрий Котисько постукав у браму й чемно попросив дозволу зайти, щоб засвідчити володареві своє шанування.

МАЛЕНЬКИЙ КІТ
ПЕРЕД ВЕЛИЧЕЗНИМ ЗАМКОМ

Як на злого чарівника, Велетень зустрів Кота доволі привітно.
— Чого ти хочеш?! — гарикнув він так, що аж стіни замку задрижали.
Кіт, переборовши страх, сказав:

— Мене запевняли, пане, що ви вмієте перетворюватися на різних тварин. Наприклад, на лева чи слона. То це правда?

— Ти ще й сумніваєшся?! — вигукнув велетень, і за мить перед приголомшеним Котом з'явився величезний лев.

З переляку Кіт незчувся, як просто в чоботях видерся на портьєру. І лише коли чарівник набув свого звичайного вигляду, Кіт зліз, тамуючи дроз у колінах і несамовите калатання серця.

— Та я мало не вмер од жаху, — зізнався він.

Велетень задоволено зареготав — наче грім прокотився залами палацу. Оговтавшись від переляку, Кіт провадив далі:

— А ще мене намагалися переконати в тому, що ви легко можете перетворитися й на дрібну тваринку. На мишу, наприклад. Щиро кажучи, я не вірю!

— Не віриш?! — заревів велетень. — Дивися!

За мить маленька сіра миша вже бігала по підлозі. Наш герой — на те ж він і Кіт! — спритно впіймав її та й... проковтнув.

Королівська карета саме в'їжджала у браму замку. Кіт почув гуркіт і кинувся назустріч. Він низько вклонився Королю й урочисто промовив:

— Ласкаво просимо до замку маркіза Карабаса!

— Диво! — зачудувався Король. — Я ні в кого не бачив кращого маєтку! А дім — справжнісінький палац!

Маркіз галантно подав руку прекрасній Принцесі, і вони рушили услід за Королем до палацу. У великій залі гості побачили стіл з вишуканими наїдками та напоями. (Відкрию вам таємницю: Велетень чекав на вечерю своїх приятелів. На щастя, до них дійшли чутки, що в замку гостює сам Король, тож вони не прийшли).

Маркіз, бідний Мірошників син, чудувався з багатства, яким несподівано обдарувала його доля. А Кіт лише вдоволено муркотів, усміхаючись у довгі вуса: його план таки вдався!

Король благословив закоханих, і невдовзі Принцеса та маркіз одружилися. Кіт не обдурив людей, які тепер працювали на маркіза Карабаса: про них дбали, а за роботу щедро платили.

Маркіз із Принцесою живуть щасливо, а Кіт у чоботях — знатна особа, тож полює на мишей лише зрідка — задля розваги!

Обговорюємо прочитане:

1. Яким був спадок старшого та середульшого Мірошникових синів?
2. Хто дістався у спадок молодшому?
3. Які подарунки приносив Кіт для Короля?
4. На яких звірів перетворювався Велетень?
5. Які риси вдачі Кота допомогли йому здійснити план?

Словничок

Брама — великі ворота.

Дичина — дикі птахи та звірі, на яких полюють заради м'яса.

Замок — палац і фортеця-житло.

Маєток — земельне володіння з садибою та будинком.

Маркіз — у давнину — титул знатної особи.

Мірошник — власник млина.

Ошатне вбрання — гарний святковий одяг.

Палац — великий пишний будинок для знатних осіб.

Порт'єра — завіса з важкої цупкої тканини.

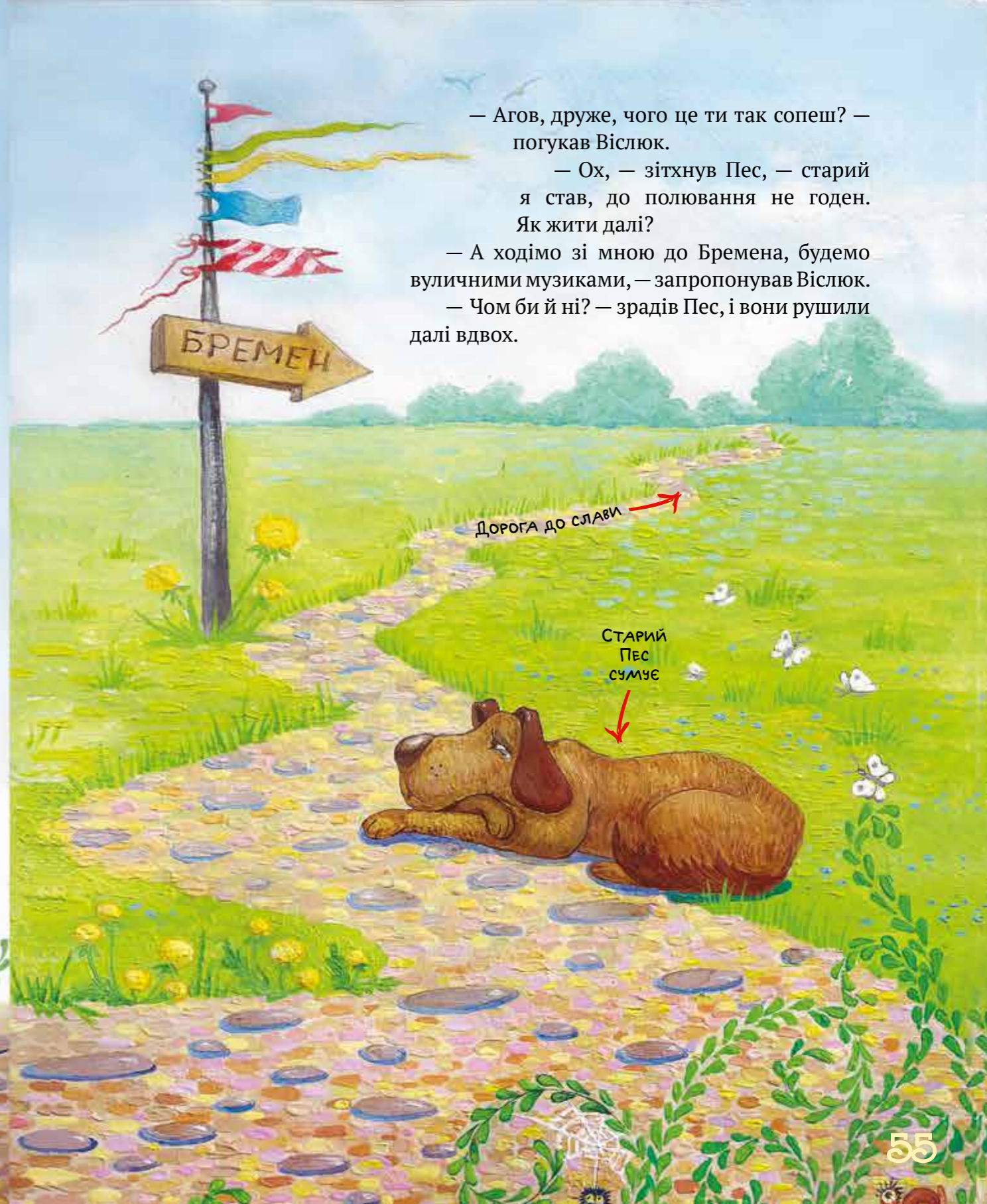

ВІСЛЮК-УТІКАЧ

Бременські музики

За мотивами казки Братів Грімм

В одного Господаря жив собі Віслук, який багато років возив йому мішки до млина. А коли бідака постарів і вже не здужав робити, хазяїн вирішив позбутися його. Ненароком дізнавшись про це, Віслук вирішив утекти з дому, піти до міста Бремена й стати вуличним музикою. Не так далеко він і відійшов, аж бачить — лежить при дорозі мисливський Пес і важко дихає.

— Агов, друже, чого це ти так сопеш? — погукав Віслук.

— Ох, — зітхнув Пес, — старий я став, до полювання не годен. Як жити далі?

— А ходімо зі мною до Бремена, будемо вуличними музиками, — запропонував Віслук.

— Чом би й ні? — зрадів Пес, і вони рушили далі вдвох.

ДОРОГА ДО СЛАВИ

СТАРИЙ ПЕС СУМУЄ

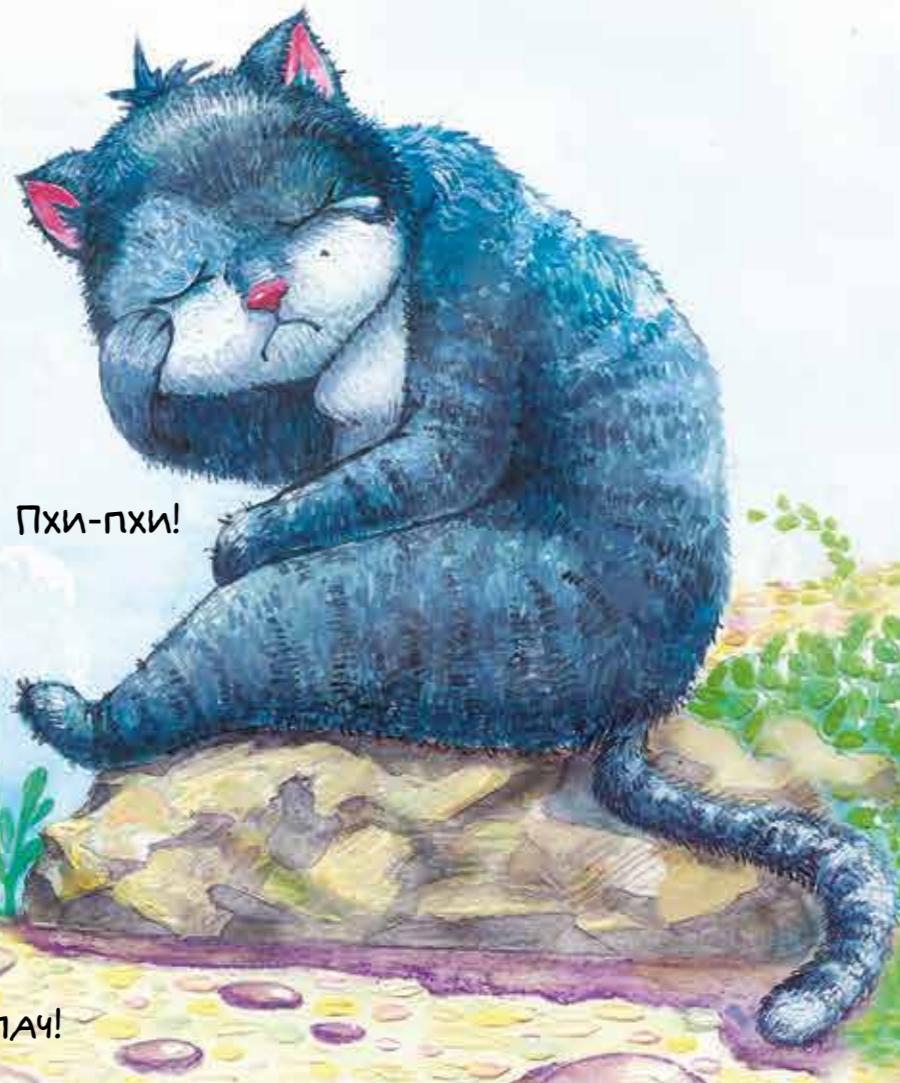
Недовго йшли, як побачили при дорозі Кота, такого зажуреного й охлялого, ніби він три дні не їв.

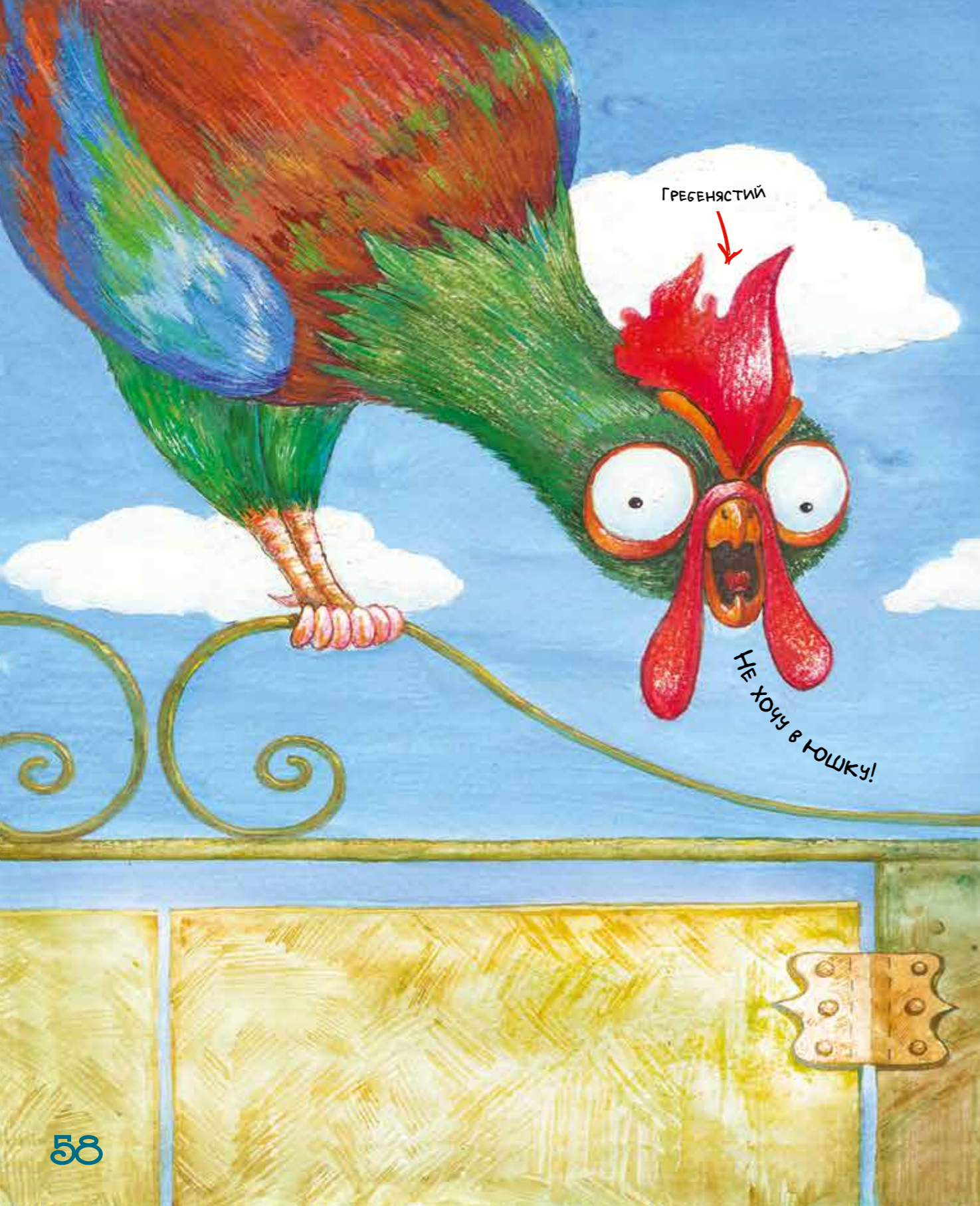
— Агов! Старий! Чого скривився, наче середа на п'ятницю? — гукнув Віслук.

— А чого мені радіти? — скрушно похитав головою Кіт. — Постарів я, зуби затупилися, мишей не ловлю. От і став Хазяйці не потрібен. І що мені робити?

— Ходімо з нами до Бремена, ти ж мастак улаштовувати нічні концерти, от і станеш разом із нами вуличним артистом.

Кіт погодився, і вони пішли далі втрьох.

ГРЕБЕНЯСТИЙ

НЕ ХОЧУ В ЮШКУ!

Минаючи одну садибу, побачили: сидить на воротах Півень і репетує, мов навіжений.

— Чому ти горлаєш? — запитав Віслук. — Що сталося?

— Та це я кукурікаю, поки живий. Адже завтра неділя, завітають гості, тож наша Господиня звеліла Куховарці зварити з мене юшку.

— Слухай, гребенястий, — мовив Віслук, — ходімо з нами до Бремена. Голос маєш гарний — будеш вуличним артистом, як і ми.

Півень радо погодився, і вони вже вчотирьох рушили далі, виспівуючи:

— ЯК ДО БРЕМЕНА ІШЛИ,
ВІРНИХ ДРУЗІВ МИ ЗНАЙШЛИ.
ПІВЕНЬ, ПЕС, ВІСЛЮК З КОТОМ —
ВЕСЕЛІШЕ НАМ ГУРТОМ!

Надвечір друзі добрели до лісу. До Бремена було ще далеченько, тож вирішили зупинитися на ночівлю. Віслук і Пес лягли під великим деревом, Кіт розташувався на розлогій гілці, а Півень злетів аж на верхівку. З висоти він роззирнувся на всі боки й угледів якийсь вогник неподалік. «Якщо горить світло, то має бути й оселя», — подумав Півень і сказав про це приятелям.

— Ходімо швидше туди, бо не годиться спати просто неба, — запропонував Віслук.

— І повечеряти не завадило б, — зауважив Пес.

Тож наші втікачі поспішили туди, де блимало світло. Що ближче вони підходили, то яснішав вогник. Нарешті друзі опинилися біля будинку з яскраво освітленими вікнами. А був це дім роз-

бійників. Насправді раніше в будинку жив Лісник зі своєю родиною. Та злим розбійникам, які нещодавно прийшли в ті краї, припав до душі і сам будинок, і його затишне подвір'я. Тож вони забрали собі дім, а Лісника з дружиною й дітьми просто вигнали.

Віслук підійшов до вікна й зазирнув досередини.

— Ну, Віслуче, що там? — нетерпляче запитав Півень.

— Ого! — вигукнув Віслук. —

Бачу стіл із наїдками та напоями, а за ним сидять розбійники та бенкетують.

— От би й нам так! — позаздрив Півень.

— Еге ж, добре було б! — погодилися зголоднілі мандрівники.

І почали друзі радитися, як це їм розбійників прогнати. Думали-гадали і нарешті зметикували. Віслук став передніми ногами на підвіконня, на його спину скочив Пес, Кіт — на Пса, а Півень злетів Котові на голову. І ця піраміда пошунула в розбійницьку хату. Майбутні артисти одразу ж утнули свою музику: Віслук ревів, Пес гавкав, Кіт нявчав, Півень кукурікав... Такий гвалт зчинили, що шибки у вікнах забряжчали!

Перелякані розбійники вискочили з-за столу й дременули навсібіч! А наше товариство зручно розсілося за столом та стало наїдатися, ніби на цілий місяць наперед!

БРЕМЕНСЬКА ПІРАМІДА

СТІЛ З НАЇДКАМИ

Як наїлися
музи́ки вдосталь, то
погасили світло й полягали
спати, хто де захотів. Віслук ліг на-
дворі на купі соломи, Пес — за дверима, Кіт — на теплому
припічку, а Півень примостився на сідалі. Скоро всі міцно поснули,
бо такі добряче заморилися в дорозі.

Опівночі розбійники здалеку побачили, що світло в будинку
згасло. Тож Отаман відрядив одного перевірити, що там робиться.
Той пішов, переконався, що все затихло, і зайшов на кухню.
Там помітив дві жаринки, узяв тріску й намірився запалити вогонь, аби уваж-
ніше роздивитися по хаті. А то були не жаринки — то світилися Котові очі!
І Розбійник тицьнув тріскою Котиськові просто в око!

Розлючений звір засичав і вмить уп'яв пазурі в обличчя наляканого Роз-
бійника! Той кинувся навтьоки, а за дверима зосліпу перечепився через Пса.
Собацюра добряче хапнув його зубами за ногу. Шкутильгаючи, Розбійник
вискочив надвір, а там Віслук я-а-а-ак хвицне його копитами! А Півень
спросоння ну горлати із сідала: «Кукуруіку!»

Дочалапав Розбійник до своїх та й розповідає:

— Ох, Отамане, там таке робиться! У хаті сидить страшенна
відьма. Як засичала, як учепилася мені в піку довгими пазу-
рами! А в дверях здоровань із ножем, давай штрикати мене
в ногу! А надворі якесь чорне чудовисько з розгону так
уперіщило мене довбнею — аж іскри з очей сипо-
нули! Та ще десь угорі сидить, мабуть, ватажок,
бо кричить: «Вкорочу тобі я віку!» Ледве
я живим вирвався!

СИЛИ НЕБЕСНІ!..

Відтоді розбійники боялися навіть наблизитися до своєї колишньої оселі. А нашим музикам так сподобалося там жити, що не захотіли більше нікуди йти.

Чутки про те, що злих розбійників уже немає в лісі, дійшли й до Лісника. Родина з радістю повернулася до своєї господи. А що і Лісник, і його дружина, і їхні діти дуже любили тварин, то вирішили залишити в себе відважних музик. Отак і стали жити люди й звірі разом. І часто, згадуючи минулі пригоди, весело співали:

— ЯК ДО БРЕМЕНА ІШЛИ,
ВІРНИХ ДРУЗІВ МИ ЗНАЙШЛИ.
ПІВЕНЬ, ПЕС, ВІСЛЮК З КОТОМ —
ВЕСЕЛІШЕ НАМ ГУРТОМ!

Обговорюємо прочитане:

1. Ким хотів стати Віслюк у Бремені?
2. Чому журився Кіт?
3. Чому кричав Півень?
4. Як друзі налякали розбійників?
5. Чому Розбійник тицьнув Котові тріскою в око?

А Я
ВСЕ БАЧИВ...

Словничок

Бремен — німецьке місто.
Довбня — велика й важка дерев'яна палиця.
Жаринка — вуглина жару, що світиться.
Млин — споруда, у якій розмелюють зерно на борошно.

Мопелюшка

За мотивами казки Шарля Перро

Жив собі один багатий удівець, і мав він дуже гарну й добру дочку. І вродою, і вдачею дівчина була дуже схожа на покійну матір. Минув час, і чоловік одружився вдруге — з гордовитою й заздрісною жінкою. Вона мала двох дочок, таких самих пихатих і заздрісних, як сама.

Тільки відсвяткували весілля, як Мачуха почала присікуватися до пасербиці. Вона зненавиділа дівчину, бо поряд із нею її власні дочки здавалися ще лихішими, ніж були.

Бідолашна дівчина мусила виконувати всю хатню роботу. Вона не мала нічого, крім старого одягу, а сестри хизувалися модними сукнями й коштовними прикрасами. Спала сирітка на горищі, на твердій солом'яній підстилці, а сестри жили в розкішних кімнатах з гарними меблями та великими дзеркалами.

Дівчина покірно все терпіла й навіть не скаржилася батькові — той у всьому корився дружині.

Упоравшись із роботою, сердешна падала від утоми просто біля каміна, іноді навіть не в змозі дістатися до свого горища. Так і засинала на скрині з попелом. Тож зла Мачуха і її лихі дочки, а за ними навіть батько, почали називати дівчину Попелюшкою.

Та навіть у жалюгідному лахмітті Попелюшка була милішою за ледачих сестер, убраних у пишні шати.

Якось син Короля, Принц, улаштував великий бал для всіх знатних осіб королівства. Мачуху з дочками також запросили. Вони дуже зраділи й заходилися вибирати сукні й зачіски, аби вразити всіх на балу. До того ж дочки мріяли підкорити серце самого Принца!

Попелюшку ж ніхто не збирався брати на бал, ба більше — їй тільки додалося клопотів. Проте вона не нарікала, а старанно прасувала сукні й пришивала мереживо. Сестри тільки те й робили, що питали в Попелюшки, який вибрати гребінь, стрічку чи пряжку, бо знали, що в дівчини — бездоганний смак.

Поки сирітка закручували їхні кучері та прищиплювали капелюшки, невдячні сестри глузували з неї, мовляв, чи не хоче Попелюшка також поїхати на бал.

— Ох, сестриці! Хіба ж мені там місце? — зітхала сердешна.

— А й справді, ото сміху було б, якби Попелюшка з'явилася в королівському палаці! — кепкувала старша сестра.

— Та хто б її туди пустив, нечупару! — насміхалася молодша.

Нарешті карета з сестрами та Мачухою вирушила до королівського палацу.

Попелюшка довго дивилася їм услід, а потім гірко заплакала. Сердешній так хотілося потрапити на бал!

Раптом хтось ніжно торкнувся плеча дівчини. Попелюшка підвела заплакані очі й побачила свою хрещену — добру Фею.

— Ти хочеш поїхати на бал, правда? — спитала чарівниця.

— Так, — схлипнула дівчина, — дуже, дуже хочу.

— Добре, — мовила Фея. — Будь розумницею — і я все влаштую так, що вже сьогодні ти потрапиш туди.

Вона попросила Попелюшку принести з городу найбільшого гарбуза. Добра Фея доторкнулася до нього чарівною паличкою — і гарбуз перетворився на чудову позолочену карету.

Потім хрещена звеліла дівчині принести з кухні пастку для мишей. Туди саме потрапило шестеро сірих мишок і один товстий пацюк. Коли миші вибігали з пастки, Фея по черзі торкалася їх чарівною паличкою — і вони вмить

перетворювалися на баских сірих коней. А з пацюка вийшов поважний вусатий кучер. Ящірки, яких Фея впіймала тут-таки на подвір'ї, стали гарними лакеями у строкатих лівреях.

І от настав час чарівних перетворень самої Попелюшки. Фея легенько доторкнулася до неї своєю паличкою. І, уявіть собі — за мить жалюгідне лахміття перетворилося на пишні шати, гаптовані золотом і сріблом, а волосся саме вклалося у вишукану зачіску, оздоблену самоцвітами.

Попелюшка ступила кілька кроків і помітила, що на її ніжках замість старих черевиків сяяли нові — кришталеві.

На прощання хрещена поцілувала свою улюбленицю й застерегла:

*— Тільки пам'ятай, моя дитино, —
як проб'є дванадцята година,
чари втраять силу, і, на жаль,
збережеться лиш дзвінкий криштал!*

Попелюшка щиро запевнила Фею, що повернеться додому до півночі, і, щаслива, вирушила на бал.

Принцу доповіли, що прибула нікому не відома Принцеса. Юнакові стало дуже цікаво, що ж то за таємнича незнайомка, і він особисто її зустрів. Лише глянувши на Попелюшку, Принц умить закохався. Тільки-но Попелюшка з Принцом з'явилася в танцювальній залі, як музика затихла: всі були вражені красою незнайомки. А коли Принц запросив її до танцю, гості замилювалися її грацією. Після танців подали чудову вечерю, проте Принц навіть не торкнувся вишуканих наїдків. Він не міг відвести закоханого погляду від загадкової красуні. Бачили б ви, як увесь вечір Принц не відходив від Попелюшки ні на крок.

Дівчина була така щаслива, що геть забула про настанови хрещеної. І коли на вежі палацу зненацька пробило дванадцяту, Попелюшка кинулася навтьоки. Принц спробував її наздогнати, але марно — на сходах палацу залишився тільки крихітний кришталевий черевичок, який у поспіху загубила Попелюшка.

У старому лахмітті Попелюшка повернулася додому. На згадку про чарівний бал у неї залишився лише один кришталевий черевичок. Дівчина сховала його, як найдорожчий скарб. Коли ж повернулися сестри, то в домі тільки й розмов було, що про незнайому Принцесу.

— Принц не помічав нікого, крім отієї красуні, — копилила губу старша сестра.

— А коли вона втекла і загубила черевичок, то носився з ним, як дурень з писаною торбою! — докинула молодша.

Попелюшка лише загадково всміхалася.

Наступного дня Принц оголосив на все королівство, що та дівчина, якій підійде кришталевий черевичок, стане його дружиною.

Королівські гінці вирушили на пошуки нареченої для Принца. Вони приміряли черевичок спочатку принцесам, тоді всім придворним дамам, та все марно. Ось, нарешті, дійшла черга і до сестер Попелюшки. Як не намагалися вони увіпхнути свої незграбні ноги у крихітний черевичок, нічого не вийшло.

Хочу за Принца!!!

Тоді Попелюшка попросила:

— Можна й мені спробувати його взути?

— Ще чого?! — роздратовано вигукнула старша сестра.

— Коня кують, а жаба й собі лапу підставляє! — докинула молодша.

Та королівський гінець відповів, що йому наказано міряти черевичок усім дівчатам, і запропонував Попелюшці взути кришталевий черевичок.

І черевичок був дівчині якраз!

Треба було бачити подив сестер, коли Попелюшка витягла з кишені другий, точнісінько такий самий черевичок.

ХЕ-ХЕ!
ТАК ВАМ
і ТРЕБА!

А як же вбрання? Звичайно, з'явилася Фея. Доторкнулася чарівною паличкою до Попелюшки, і дівчина вмить перетворилася на прекрасну Принцесу: її вбрання було ще кращим, ніж на балу.

Сестри нарешті оговталися й стали слізно благати Попелюшку пробачити їх за всі образи. Добросердна дівчина лише обійняла обох. Вона не тримала на них зла.

У палаці на Попелюшку з нетерпінням чекав Принц. Тільки карета, в якій їхала дівчина, з'явилася в брамі королівського палацу, він вибіг їй назустріч. Не встигла Попелюшка — ой, даруйте, тепер уже прекрасна Принцеса! — ступити на ганок, як Принц освідчився їй у коханні й попросив стати його дружиною.

Невдовзі справили пишне весілля. Попелюшка запросила обох сестер до палацу, і згодом вони вийшли заміж за молодих придворних. Попелюшка ніколи не дорікала їм давніми кривдами — адже добре серце не знає образ і злості.

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Як ставилася Мачуха до Попелюшки?
2. Хто допоміг Попелюшці потрапити на бал?
3. Чому опівночі Попелюшка повинна була повернутися додому?
4. Як Принц шукав собі наречену?

Словничок

Баский — дуже швидкий, прудкий, жвавий.
Кучер — слуга, який править кінями.
Лакей — слуга в багатому домі.
Ліврея — формений парадний одяг для лакея.
Самоцвіти — коштовні камені з яскравим блиском.
Мачуха — нерідна мати.
Пасербиця — нерідна дочка.

Золота цуска

За мотивами казки Братів Грімм

Один чоловік мав трьох синів. Двоє з них були розумні, але ледачі. А третього, добродушного й працювитого Ганса, всі мали за дурника. Брати, і навіть батьки, знай собі насміхалися й знущалися з нього.

Довелося якось старшому синові йти до лісу по дрова. На обід мати дала йому смачного пирога й пляшку свіжого молока.

У лісі хлопець здибав маленького сивого Дідуса, який чемно привітався й попросив:

— Я дуже хочу їсти й пити, поділися зі мною тим, що несеш у торбі.

Але старший син відповів:

— Аякже, як віддам тобі пиріг і молоко, то сам не матиму чим обідати.

Іди своєю дорогою!

І рушив далі.

Вибрав струнке дерево й вирішив його зрубати. Щойно замахнувся, як сокира вирвалася, ударила по руці, і хлопцю довелося повертатися додому, аби перев'язати рану. «Мабуть, це ображений Дідусь помстився за кривду», — подумав старший розумник.

Наступного дня батьки ледве вмовили середульшого сина піти по дрова. Мати дала йому, як і старшому, смачного пирога та пляшку свіжого молока. У лісі хлопцеві також зустрівся маленький сивий Дідусь, і так само попросив у нього шматок пирога та ковток молока. Неважко здогадатися, що відповів йому середульший розумник:

— Якщо з кожним ділитися, то й самому нічого буде їсти. Іди своєю дорогою!

І почимчикував далі.

Почав парубок рубати дерево, та не встиг і кілька разів рубнути, як поранив ногу. Та ще й так сильно, що ледве додому дошкутильгав. Здається, і тут не обійшлося без витівок загадкового чоловічка.

Настала черга молодшого брата йти до лісу.

На дорогу мати дала синові коржа, замішаного на воді й спеченого в попелі, та пляшку скислого молока.

ГАНСОВЕ
ЩАСТЯ

Гансу також зустрівся Дідусь. Той привітався з ним і попросив:
— Дай мені поїсти й попити.
— Я маю лише коржа, на воді замішаного, у попелі печеного, і молоко скисле. Якщо вам таке до смаку, то, будь ласка, сядьмо пополуднуймо, — чемно відповів юнак.

Та коли Ганс вийняв із торби їжу, то замість черствого коржа й кисляку побачив чудовий смачний пиріг і свіже, ще тепле молоко.

Як пополуднували, Дідусь сказав:

— За те, що маєш добре серце й ділишся останнім, я дещо тобі подарую. Он там, бачиш, стоїть старе дерево. Зрубай його, і в корінні знайдеш своє щастя. Дідок попрощався й зник, наче в повітрі розтанув.

Хлопець зрубав дерево, а коли воно впало, то між корінням побачив гуску, пір'я якої було зі щирого золота. Поки Ганс рубав дрова, золота гуска спокійно сиділа й дивилася на нього. Удосталь нарубавши дров, парубок узяв гуску під пахву та й пішов до шинку трохи перепочити.

Шинкар мав трьох доньок. Побачивши золоту гуску, дівчата відразу пожвавилися: що то за дивина? Їм страх як закортіло дістати хоч по одній золотій пір'їні.

Старша вирішила: «Я таки примудрюся й вискубу одну». Тож як тільки Ганс на хвилинку вийшов кудись, схопила гуску за крило. Ой, леле! Пальці міцно прилипили до гуски, і дівчина ніяк не могла відірвати їх.

Незабаром прийшла й друга дочка. На думці в неї було те саме — вискубти хоч одну золоту пір'їну. Проте, побачивши прилипла до гуски сестру, намірилася її визволити. Та ледве доторкнулася до сестриці, як і сама наче прикипіла до неї.

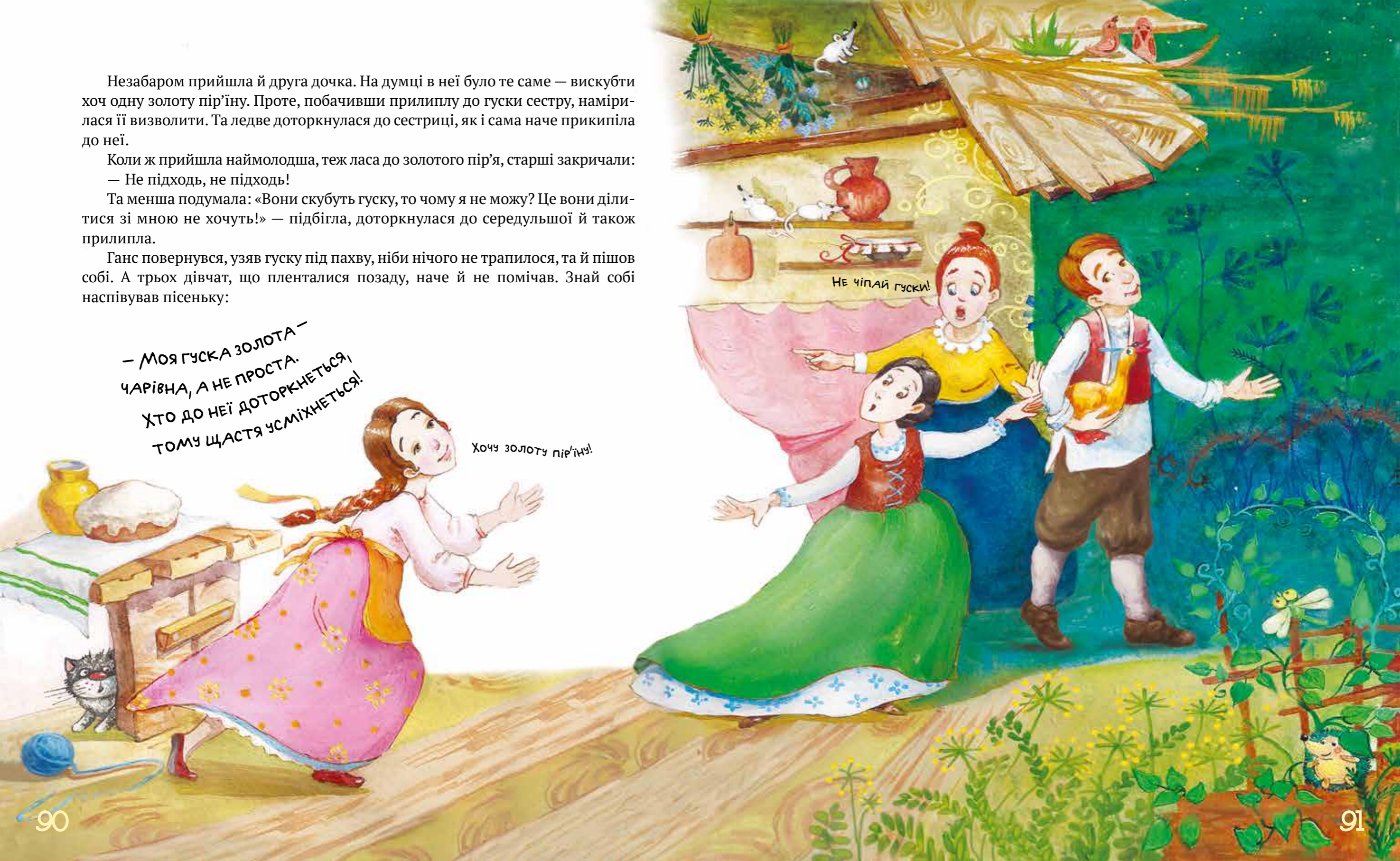
Коли ж прийшла наймолодша, теж ласа до золотого пір'я, старші закричали: — Не підходь, не підходь!

Та менша подумала: «Вони скубуть гуску, то чому я не можу? Це вони ділитися зі мною не хочуть!» — підбігла, доторкнулася до середульшої й також прилипла.

Ганс повернувся, узяв гуску під пахву, ніби нічого не трапилося, та й пішов собі. А трьох дівчат, що пленталися позаду, наче й не помічав. Знай собі наспівував пісеньку:

— МОЯ ГУСКА ЗОЛОТА —
ЧАРІВНА, А НЕ ПРОСТА.
ХТО ДО НЕЇ ДОТОРКНЕТЬСЯ,
ТОМУ ЩАСТЯ УСМІХНЕТЬСЯ!

Хочу золоту пір'їну!

Так і бігли підтюпцем усі шинкареві дочки за хлопцем. Їхній батько, щойно побачив ту химерну процесію, кинувся навздогін із криками:

— Як вам не соромно, негідниці, бігати за парубком?!

А тоді підскаочив, ухопив найменшу за руку, аби змусити негайно повернутися додому. Та щойно торкнувся її, як сам міцно прилип, і мусив стати четвертим у цій вервечці.

Ось так чвалали вони вп'ятьох та й зустріли двох робітників, які саме поверталися додому з поля. Шинкар попросив їх, щоб чоловіки витягли його і дівчат із цієї халепи. Та, ледве торкнувшись одягу шинкаря, робітники так

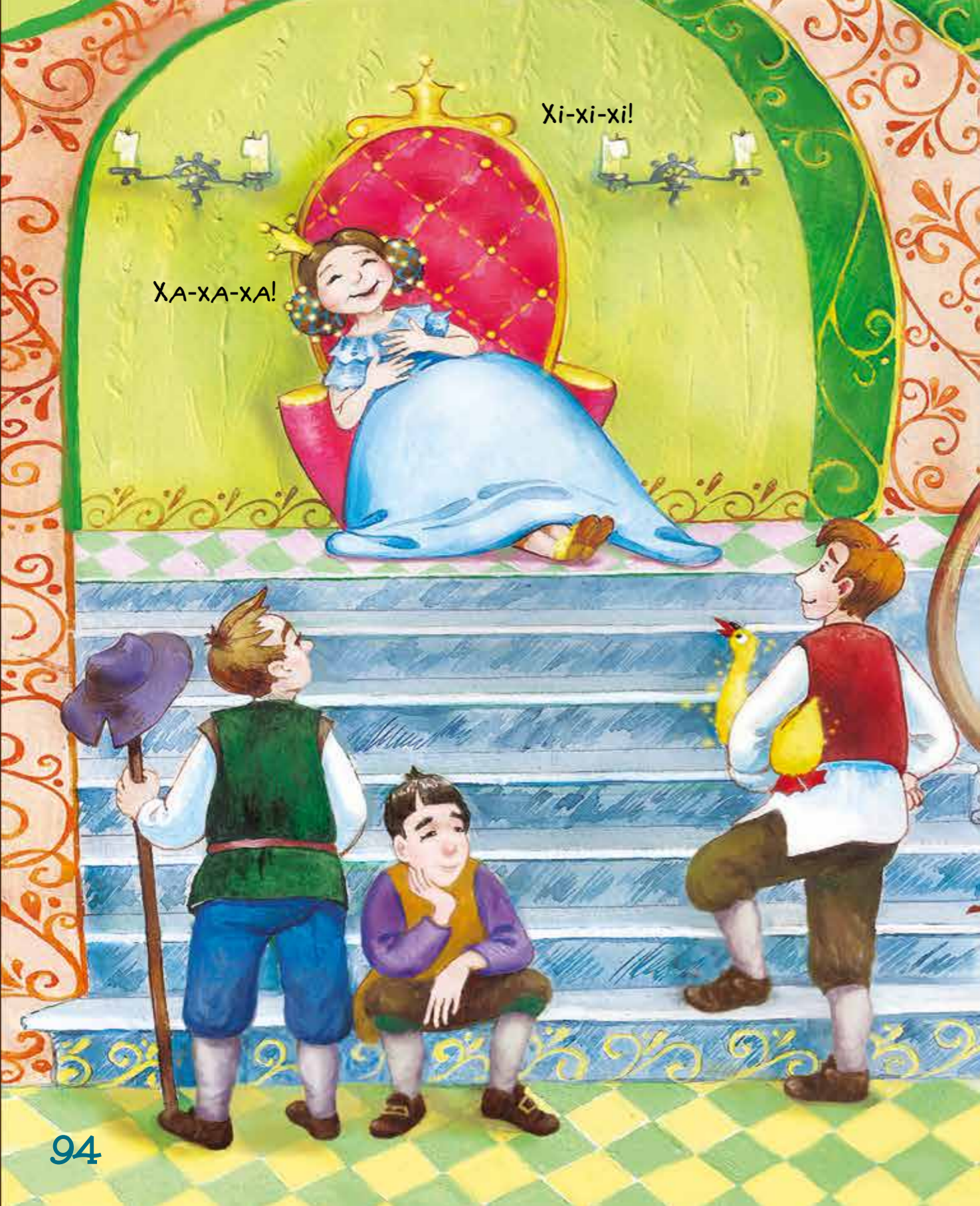
само до нього прилипли. Тепер їх у валці стало вже семеро. А Ганс знай собі наспівує уже знайому нам пісеньку:

— *Моя гуска золота — чарівна, а не проста.*

Хто до неї доторкнеться, тому щастя усміхнеться!

Ось дійшли вони до міста. А в місті правив Король, і мав той Король тяжкий клопіт. Його єдина дочка завжди була сумна, ніколи не сміялася, і ніщо не могло її потішити. Тож Король оголосив по всій країні: той, хто розвеселить Королівну, стане її чоловіком.

Xi-xi-xi!

Ха-ха-ха!

Почувши таке, хлопець поспішив зі всією своєю чудернацькою компанією до королівського двору.

Як побачила Королівна тих сімох, які дріботіли одне за одним — то так зареготала, що довго-довго не могла зупинитися! І всі, хто причепилися до золотої гуски, не могли втриматися від сміху. Вони так сміялися, що вервечка розсипалася. На radoщах кожне поспішило своєю дорогою.

Коли всі насміялися досхочу, хлопець забажав заслуженої плати — одруження з Королівною. Але Король не хотів такого зятя. Тому й пообіцяв Гансові віддати за нього доньку за умови, якщо хлопець виконає кілька завдань.

По-перше, потрібно було випити ціле озеро.

Засмутився юнак, та враз пригадав сивого Дідуся — може, попросити в нього допомоги? Вирушив хлопець до лісу, на те місце, де колись зрубав дерево. Аж бачить — сидить там якийсь чоловік і тяжко журиться.

— Чоловіче добрий, що вас так мучить? — звернувся добрий Ганс до нього.

— Та пити я хочу й ніяк не можу напитися. Уже випив цілу діжку води... Але для мене це все одно, що крапля на гарячий камінь, — поскаржився бідака.

— Я вам допоможу, — сказав хлопець. — Ходімо лиш зі мною — і втамуєте спрагу.

Та й повів його до озера.

Чоловік одразу припав до води й дудлив, аж поки не випив усього озера.

Виконавши завдання, Ганс прийшов до Короля по свою наречену. Та правитель ніяк не міг змиритися з думкою, що якийсь голодранець зазіхає на його доньку, і поставив нову умову: з'їсти гору хліба.

Ганс, не довго думаючи, одразу попрямував до лісу, на те саме місце. Дивиться — аж там якийсь чоловік товчеться, туго стягуючи собі ременем живіт. Юнак аж заляк від здивування — мовляв, що той чолов'яга витворює. А той і говорить:

— Та щойно з'їв цілу піч хліба, але хіба це допоможе такому голодному, як я? Мій шлунок порожнісінький, і я мушу туго підперезуватися, аби він так голосно не бурчав з голоду.

Ганс дуже зрадів:

— Ходімо швидше зі мною! Обіцяю: ви наїстесь досхочу.

І привів ненажеру на королівський двір.

А туди вже позволили борошно з усього королівства й напекли величезну гору хліба. Як почав чоловік із лісу її наминати, то ще сонце не зайшло, а гора хліба зникла.

Я голодний

ЗАГАДКОВИЙ
ЧОЛОВІЧОК

Виконавши й це завдання, Ганс попрямував до Короля по наречену, та хитрий володар знову викрутився: зажадав, аби хлопець побудував корабель, який рухався б і морем, і суходолом.

— Як прибудеш на ньому до мого палацу — одразу віддам за тебе доньку.

Ганс знову подався до лісу. Назустріч йому вийшов Дідусь, із яким він колись поділився їжею. Та й каже:

— Я все для тебе зроблю, бо ти маєш добре серце, а до добрих людей і світ добрий. Буде тобі й корабель!

Тієї самої миті на галявині з'явився чарівний корабель, що міг рухатися і по воді, і по землі. Ганс чемно подякував Дідусеві, скочив на корабель — та й подався до королівського палацу.

Побачив Король таке диво й віддав Гансові доньку за дружину.

Справили гучне весілля. Ганс і Королівна жили у мирі й любові. А коли в них народилися діти, щасливі батьки часто розповідали їм про чарівні та кумедні Гансові пригоди й наспівували його веселу пісеньку.

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Що просив сивий Дідусь у братів?
2. Який із братів поділився їжею?
3. Яке останнє завдання дав Король хлопцеві?
4. Чому Дідусь допомагав Гансові?
5. За що були покарані старший та середульший брати?

СЛОВНИЧОК

Вервечка — рядочок.

Корж — плоский круглий виріб із тіста, замішаного на воді.

Шинкар — власник шинку.

Шинок — невеличкий заклад харчування.

Диво-
ТРАНСПОРТ
ГАНСА
й Королівни

Принцеса на горошині

За мотивами казки Ганса-Крістіана Андерсена

Ця дивовижна історія сталася дуже давно. В одному королівстві жив Принц. І захотів він одружитися з Принцесою. Нічого дивного, скажете ви, — Принц і має брати за дружину саме Принцесу. Та й принцес у ті часи не бракувало! Але Принц хотів бути впевненим, що його обраниця — таки справжня Принцеса.

Юнак об'їздив усі королівства, але так і не знайшов наречену. Принцес вистачало, та чи були вони справжні? Цього він аніяк не міг зрозуміти. От і повернувся Принц додому засмучений — адже він так мріяв знайти справжню Принцесу.

Якось увечері розгулялася страшна негода. Гуркотів грім, спалахувала блискавка, а злива періщила як із відра!

Раптом хтось постукав у браму палацу, і старий Король пішов відчинити. На порозі стояла молода панька. Ой лишенько! Патьоки води стікали по її довгих косах, сукня промочла аж до нитки, а в черевиках вода так і хлюпала. Дівчина просилася переночувати і запевняла, що вона — найсправжнісінька Принцеса!

Нічний
горщик

Дванадцять
матраців
і дванадцять
перин

Шукаю
принцесу!

Горошина

«Ну, це ми самі дізнаємося!» — подумала стара Королева, але нічого не сказала. Вона пішла до спальні, скинула з ліжка всі матраци й подушки і поклала на голі дошки горошину. Потім узяла дванадцять матраців і поклала їх на горошину. А поверх тих матраців наскладала ще дванадцять перин з гагачого пуху. На це ліжко й уклали спати гостю. Уранці її спитали, чи гарно спалося. І дівчина відповіла:

Не хочу здатися
нечемною, сеньйоро,
та не могла всю ніч заснути,
наче хвора.
Тверде щось муляло мені у спини,
неначе камінців підклали
у перину.

І всі одразу повірили, що перед ними справжня Принцеса. Адже вона крізь дванадцять матраців і дванадцять пухових перин відчула горошину! Такою ніжною й чутливою могла бути лише справжня Принцеса. Принц одружився з нею, бо тепер був упевнений, що знайшов саме ту, яку шукав.

А горошина потрапила до музею, де лежить і досі, якщо її ніхто не поцупив.

Хтозна, чи було це насправді! Проте, якщо ви почуєте, що когось називають «принцесою на горошині», знайте: це дуже чутлива і чуйна дівчинка, яка ніколи не залишиться байдужою до чужих проблем. Такою і має бути справжня Принцеса!

*Бо у справжньої Принцеси
й од малої горошини
ох і мулятиме спину,
навіть попри всі перини!*

Обговорюємо прочитане:

1. Про що мріяв Принц?
2. Чому він довго не міг знайти наречену?
3. Як Королева перевірила Принцесу?
4. Чому всі зрозуміли, що Принцеса справжня?
5. Кого можуть назвати «принцесою на горошині»?

Словничок

Гагачий пух — пух із гагари — великої водоплавної птиці.

Злива — сильний дощ.

Матрац — м'яка товста підстилка.

Обраниця — кохана, та, кого обирають за майбутню дружину.

Перина — великий матрац, наповнений пір'ям.

Періщити — сильно, безперервно йти (про дощ).

Тудже Каченя

За мотивами казки Ганса-Крістіана Андерсена

*Як же гарно влітку, надто у селі!
Зелень скрізь буяє в сонячній теплі.
Там, де розкошують диво-лопухи,
в спеку поховались в затінок птахи.
А отам, де м'яти листя запашне,
є гніздечко в Качки, затишне й зручне.*

Висиджувати каченят — довго й нудно. Ось і героїня цієї казки, Качка, уже давненько сиділа на яечках. До неї рідко навідувалися, бо в таку спеку іншим качкам більше подобалося плавати у рівчаках, ніж крякати з нею під лопухами.

І от, нарешті, яйця почали тріскатися.

— Піп-піп! — почулося звідти, і пташенята висунули голівки.

— Ках-ках! — відповіла Качка.

Каченята незграбно повилазили зі шкаралупи й стали роззиратися на всі боки.

— Який великий світ! — дивувалися малята.

— Ви думаете, що це вже весь світ? — запитала Мама-Качка. — Він простягається ще далеко, ген-ген по той бік садка, але там я й сама ще не була. Ну що, ви всі вже тут? Ой, ще ні! Найбільше яйце й досі лежить... Ох, чи скоро це скінчиться? — і Качка знову сіла на гніздечко.

І тут до неї завітала її найкраща подруга — Стара Качка.

— Як справи? — запитала вона.

— Одне яйце ніяк не хоче тріскатися, — поскаржилася Мама-Качка.

— Мабуть, це індиче яйце! Мене теж колись так обдурили — ох, скільки клопотів я мала з малими. Вони ж бояться води! Я їх ніяк не могла загнати у ставок! Ану, покажи мені яйце! Так і є! Воно індиче! Залиш його та йди вчити своїх дітей плавати.

— Ні, я ще трошки посиджу, — заперечила Мама-Качка.

— Ну, як хочеш! Я тебе попередила, — пробурмотіла Стара Качка й пішла собі.

Нарешті велике яйце луснуло.

— Піп-піп! — пролунало зі шкаралупи, і з яйця вивалилося пташеня. Воно було велике й негарне!

— Яке воно величезне! — здивувалася Качка. — Воно зовсім не схоже на моїх діточок. А може, це справді індича?! Ну, це ми скоро з'ясуємо!

Наступного, напрочуд погожого, дня Мама-Качка повела всіх своїх діток до рівчака купатися. Показуючи приклад, першою стрибнула у воду.

— Ках-ках! — покликала вона, і каченята одне за одним пірнули слідом.

Спочатку вода накрила їх, але вони вмить виринули й попливли. Геть усі каченята, і навіть найбільше, сіре каченя, добре трималися на воді!

— Ні, це не індича, — заспокоїлась Качка. — Он як воно вправно гребе лапками, як рівно тримає голівку! Це моє рідне дитя!

Минув іще один день. Настав час Качці вести своїх малят на пташиний двір.

Галас, що лунав із пташиного двору, качине сімейство почуло здалеку. А дійшовши, побачили й причину гвалту: дві качки побилися за риб'ячу голову, а тим часом Кішка поцупила їхню здобич.

— Бачите, як у житті буває, — повчала Мама каченят. — Ках-ках! Хутчіше, — продовжувала вона. — Привітайтеся з отією Найстаршою Качкою. Та вклоніться їй низенько, не лінуйтеся. І її ніжка перев'язана червоним клаптиком. То найвища відзнака для качки! Це означає, що качка тут головна, і її мусять усі шанувати. Нумо, схиліть голівки й скажіть «ках»!

Каченята чемненько вклонилися й дружно кахнули.

Усі птахи обступили нових мешканців пташиного двору і стали з цікавістю їх роздивлятися. Раптом одна з качок підбігла до великого сірого каченяти і скубнула його.

— Не чіпай малого! — заступилася Мама-Качка. — Він тобі нічого поганого не зробив!

— Може й так, але він такий гидкий! — уїдливо відповіла Качка.

— Так-так-так! — загомоніло птаство. — Його треба прогнати!

Тут узяла слово Найстарша Качка:

— Хороші дітки в цієї матері. Усі, крім одного!

— Не біда, — промовила Мама-Качка,

— воно хоч і негарне,

проте має добру вдачу. Та

й плаває чудово, навіть

краще за інших! Мабуть, воно надто довго пролежало в яйці, тому не таке, як усі. — І вона ніжно погладила дзьобом малого по спинці. — Та згодом він підросте і...

— Утім інші каченята дуже милі, — перебила її Найстарша Качка. — Тож ласкаво просимо до нашого товариства! Будьте як удома, але коли знайдете риб'ячу голову, одразу несіть її мені.

Каченята скоро призвичаїлися до пташиного двору. А от бідолашному великому сірому Каченяті допікали всі — і качки, і гуси, і навіть кури.

— Ти гидке! — казали вони.

ЩО ТАМ ТАКЕ?

Найбільше дошкуляв Індик, який вважав себе великим цабе, бо мав шпори на ногах. Він раз по раз підбігав до Каченяти, сердито белькотів і боляче дзюбав. Бідне Каченя не знало, куди й подітися. Воно страждало, бо всі глузували з нього.

Так минув перший день. А далі ставало все гірше й гірше. Усі ображали бідолашне Гидке Каченя. Навіть його брати й сестри сердились на нього і казали: «Хоч би тебе кішка з'їла, гидку потвору!» Як не заступалася за нього Мама-Качка, все було марно! Качки скубли його, кури клювали, а дівчина-пташниця відганяла від годівниці.

І от, коли несла вже було терпіти, Каченя втекло з двору.

Воно дибало світ за очі, не спиняючись, аби якнайдалі бути від того лихого місця, яким став для нього рідний дім, аж поки не опинилося на великому болоті. Зморене маля цілу ніч просиділо в очереті. Вранці його помітили Дикі Качки.

— Хто ти? — спитали вони.

Каченя поверталось на всі боки і вклонялося, як уміло.

— Яке ж ти гидке! — не втрималися Дикі Качки. — Ти нам не товариш!

Утім вони люб'язно дозволили Каченяті залишитися в очереті, аби перепочити.

Пташеня недовго затрималося на болоті й подалося далі. Надвечір воно дісталось до маленької вбогої хатинки.

Дверцята хатинки так скособочилися, що можна було легко зайти до неї. Каченя так і зробило.

У хатинці жила Бабуся з Котом і Куркою. Кота старенька називала Воркотиком. Він умів вигинати спину дугою та воркотіти. Курка мала малесенькі, куці ноги, тому Бабуся звала її Куцоніжкою. Курочка щодня несла яечка, і Бабуся любила її за це.

Помітивши чужака, Кіт занявчав, а Курочка закудкудакала.

— Що там таке? — спитала Бабуся.

Вона недобачала, і їй здалося, що це велика Качка, а не Каченя.

— От і добре... — зраділа стара. — Тепер я матиму ще й качині яйця.

Каченя прожило в Бабусі кілька днів, але не знесло жодного яйця.

Кіт був господарем у хаті, а Курка почувалася господинею, і вони вважали себе полови-

ною світу, до того ж найкращою. Тому хоч би що сказало сіре Каченя, Куцоніжка відказувала:

— А ти вмієш нести яйця? От і мовчи!

А Воркіт запитував:

— А ти вмієш вигинати спину й воркотіти?

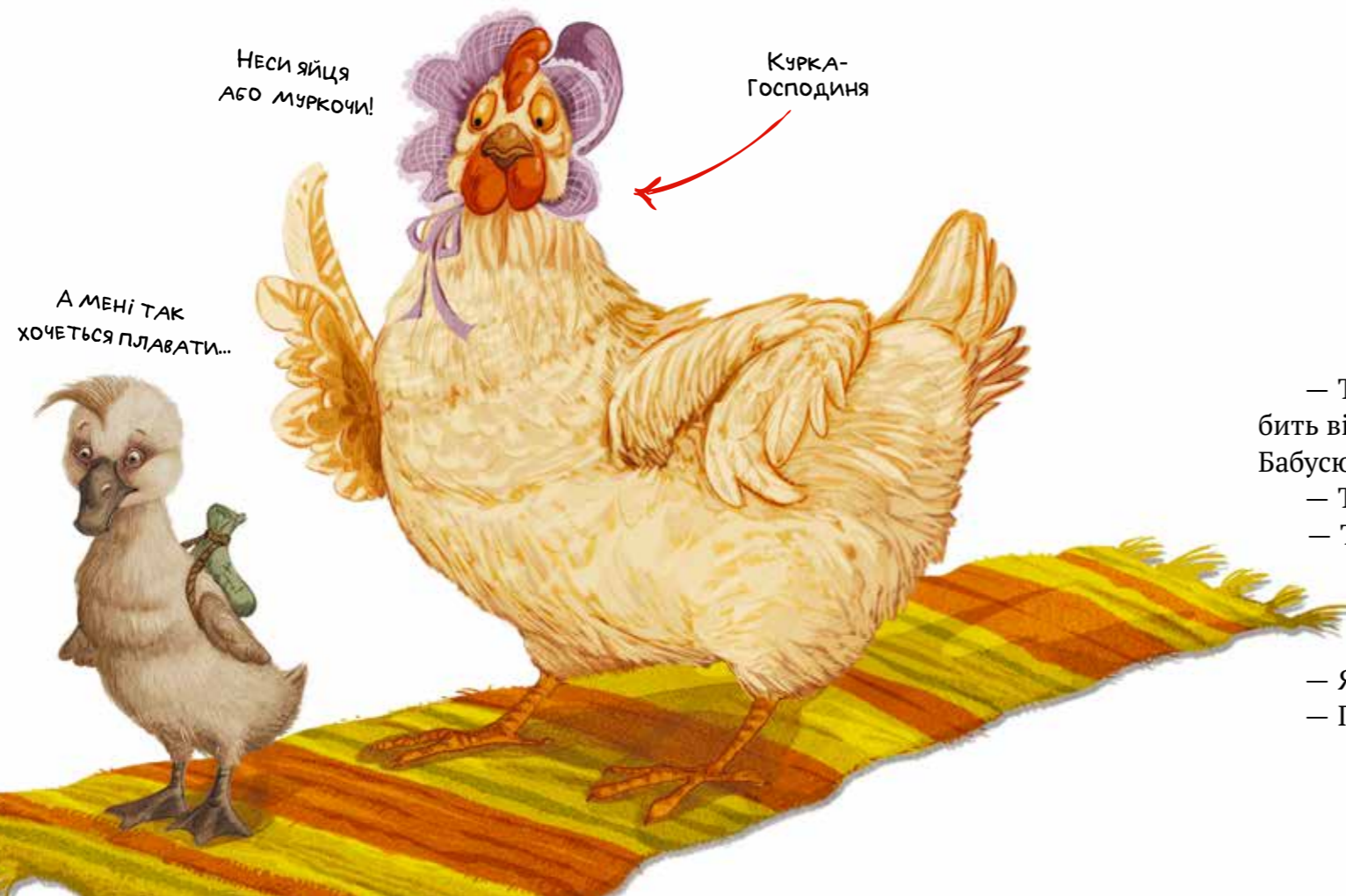
— Ні, — кліпало очима пташеня.

— То сиди тихо і слухай, що кажуть розумніші за тебе.

Каченя сумувало. Воно згадувало рідний рівчак і сонячне проміння, що відбивалося в хвильках. Йому так хотілося поплавати! Маля не втрималось і сказало про це Курці.

— Що за нісенітниця? — здивувалася Куцоніжка. — Тобі нічого робити, тому й лізуть у голову всілякі дурниці. Неси яйця або муркочи, — і забудеш про воду!

— Але ж це так чудово — плавати, — переконувало Каченя. — Так добре хлюпатися, гойдатися на хвильках, пірнати аж до дна!

Я ЛЮБЛЮ ЛЕЖАТИ, А НЕ ПЛАВАТИ!

— Теж мені, втіха! — розсердилася Курка. — Спитай хоча б Кота, чи любить він плавати? Я навіть не кажу про себе. Спитай, нарешті, нашу хазяйку, Бабусю, чи хоче вона пірнути у воду?

— Тобі не зрозуміти... — зітхнуло Каченя.

— Та хто тебе зрозуміє? Думаєш, ти розумніший за Кота й Бабусю, про себе я вже й не кажу. Дякуй за те, що живеш у теплій хаті і маєш друзів, від яких можеш чогось навчитися... Повір, я бажаю тобі лише добра!.. Навчися вже нести яйця або воркотіти!

— Я краще піду світ за очі! — вирішило Каченя.

— Плакати не будемо! — пирхнула Курка.

І Каченя вирушило світ за очі. Надвечір дісталось воно лісового озера. Тепер Каченя нарешті плавало, пірнало глибоко-глибоко, аж до дна, хлюпаючись, било крильцями по воді й ніяк не могло натішитися. Сердешне пташеня так звикло до самотності, що вже й не шукало собі товариства.

Минали дні, настала осінь. Листя в лісі пожовкло. Вітер зривав його, й воно, повільно кружляючи, падало додолу. З кожним днем холоднішало.

Якось увечері до озера прилетіла зграя чудових великих птахів — білосніжних, з довгими гнучкими шиями. Це були Лебеді. Вони покружляли над озером, якось по-чудному закричали, змахнули розкішними крильми і полетіли. Мабуть, у вирій.

Гидке Каченя страшенно розхвилювалося. Воно закружляло по воді, високо підняло голову, витягло шию і собі закричало так дивно, що аж саме злякалося.

Каченя не знало, хто ці прекрасні птахи, але воно полюбило їх так, як зроду ще нікого не любило! Бідолашне Гидке Каченя! Воно було таке самотнє...

Настала холодна зима. Стояли такі морози, що аж крига на ставку тріщала. Каченя мусило весь час плавати, щоб довкола нього не намерзав лід. Але ополонка все меншала й меншала. Нарешті пташеня знесилося й затихло.

На щастя, уранці повз озеро йшов селянин і побачив Каченя. Він визволив пташеня з крижаного полону й заніс додому. Ледь дочекавшись, поки бідолашне відігріється, діти заходилися із ним гратися. Пташеня злякалося, шарпнулося й перекинуло глечик з молоком. Бризки розлетілися по кімнаті! Перелякане Каченя шаснуло в прочинені двері й утекло.

Сумно переповідати, як важко було бідолашному Каченяті пережити сувору зиму!

Ховаючись в очереті, воно ледве дочекалося тепла.

Та ось сонце пригріло, защебетали пташки — прийшла весна! Одного дня Каченя стрепенуло крильми, розправило їх — і незчулося, як полетіло. Раптом Гидке Каченя помітило, як до озера прилетіли білосніжні Лебеді. Вони шуміли крильми і легко ковзали по воді.

«Я підпливу до цих величних птахів! Краще хай вони заклюють мене, ніж терпіти скубання качок і дзьобання курей. Мені несила буде ще раз пережити люту зиму!» — подумало Гидке Каченя, кинулось у воду й попливло до Лебедів.

— Убийте мене! — промовило Каченя і схилило голову.

Як ви гадаєте, що побачило воно у дзеркалі озера? На нього дивилося не Гидке Каченя, а Прекрасний Лебідь! І цим Лебедем було воно саме! І двоє білосніжних Лебедів радісно вітали його.

ВОНИ ПРЕКРАСНІ!

На берег саме прибїгли діти. Вони кидали птахам хліб і дивувались:

— Які гарні птахи! А цей новий — найкращий!

Молодий Лебідь розправив широкі крила, високо підняв голову і вигукнув:

— Чи міг я хоч мріяти про таке щастя, коли був Гидким Каченям!

Він змахнув могутніми крильми й злетів у погоже весняне небо. Коло за колом, усе вище піднімався великий прекрасний птах, облітаючи знайомі краї.

Ось і пташник, і Мама-Качка... Лебідь трохи знизився, привітно змахнув крилом. Чи впізнали мешканці пташиного двору в білому красені колишне Гидке Каченя? Може, так, а може, й ні.

Не важливо, із якого яйця — лебединого, качиноного чи курячого — ти вилупився, з-під чийого крила ти вийшов у великий світ — головне вірити у мрію і ніколи не здаватися!

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Чому всі птахи проганяли Каченя?
2. Хто жив разом із Бабусею в хатинці?
3. Що радила Курка Гидкому Каченяті?
4. Яких птахів полюбило Гидке Каченя з першого погляду?
5. На кого перетворилося Гидке Каченя?

Словничок

Воркотіти — мурчати.

Ополонка — частина водойми, яка не замерзла або очищена від криги.

Шпори — тверді нарости на пташиних лапах.

ЧИ МІГ Я МРІЯТИ ПРО ТАКЕ ЩАСТЯ!

Хоробий Кравчик

За мотивами казки Братів Грімм

Жив собі в одному місті молодий веселий кравець. Люди залюбки замовляли в нього різний одяг, бо він гарно і швидко шив. А ще він мав таку веселу вдачу, був такий вигадник, що до нього приходили просто потеревенити. Ніхто й не знав, як його звати насправді, всі називали його просто Кравчиком.

Одного літнього ранку він сидів біля вікна свого крихітного помешкання аж під дахом і шив куртку. Коли чує — з вулиці лунає жіночий голос:

— Варення, купіть варення!

Кравчик визирнув у вікно і гукнув до жінки з великим кошиком у руках:

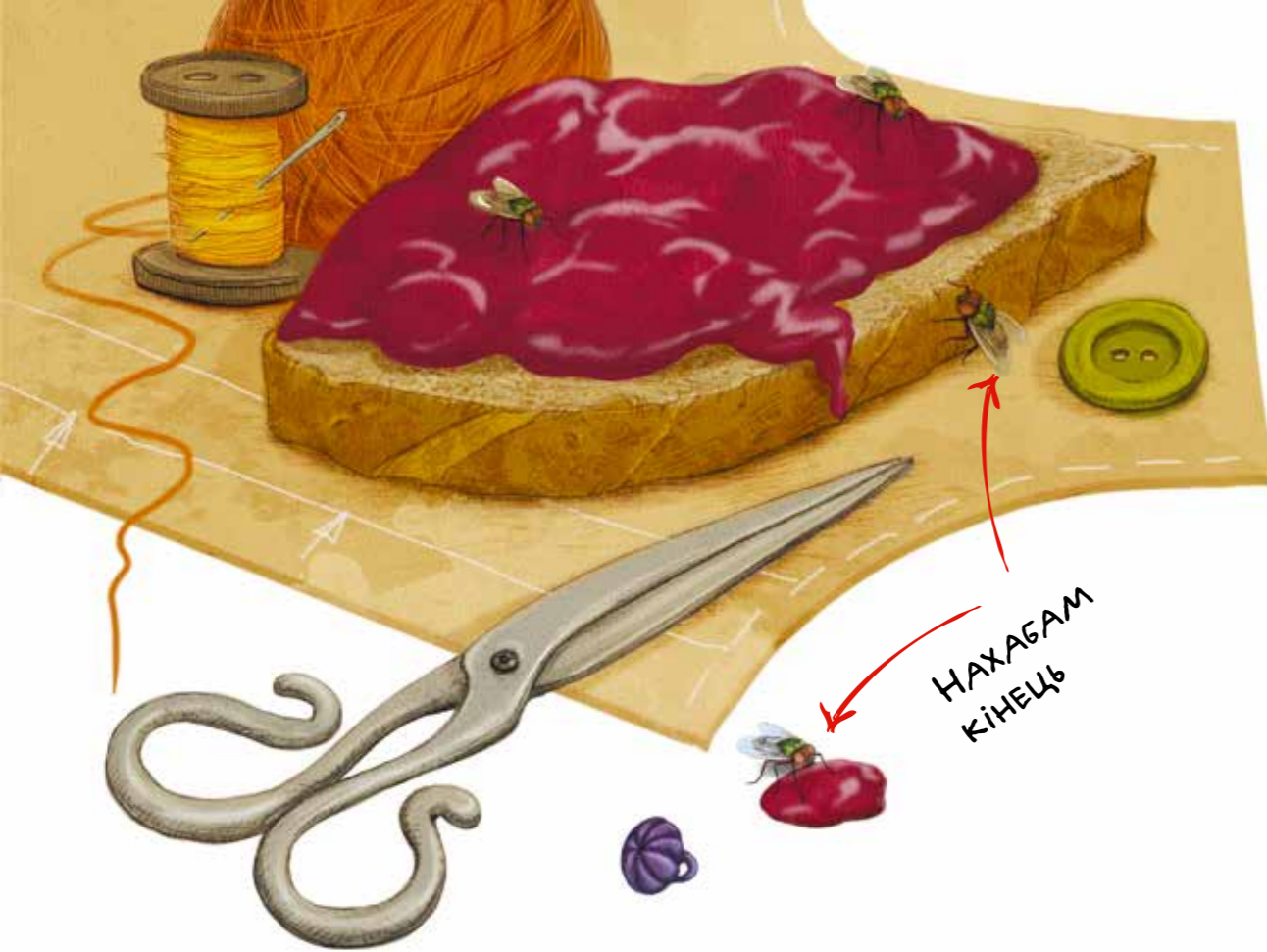
— Гей, шановна, зайдіть-но до мене!

Жінка довго піднімалася сходами, бо була вже немолода, до того ж кошик несла важенький! Нарешті вона зайшла до оселі й заходилася діставати свої слоїки з яскравими кришечками. Кравчик довго крутив у руках кожен слоїчок, нюхав і куштував варення, прицмокуючи від задоволення. Ніде правди діти, він дуже полюбляв солоденьке! Жінка терпляче частувала його, широко усміхаючись.

— Смачно... — промовив Кравчик. — Продайте мені, шановна, ложку ось цього сливового варення!

Усмішка враз спала з круглого обличчя жінки, яка ошелешено дивилася на хлопця. Вона ж сподівалася, що парубок купить хоча б слоїк! А Кравчик хутко відкраяв собі добрячий кусень хліба і поклав на тарілку. Роздратована жінка мовчки лягнула ложкою варення на хліб, взяла мідяки й пішла собі.

— От дошию куртку, а тоді й поласую, — міркував Кравчик, беручись до роботи.

Він так поспішав, що й не помітив мух, які позліталися на варення. А коли побачив, що вони обліпили скибку, схопив рушника і щосили ляснув по нахабах. Подивився, знічев'я порахував — убив аж сімох!

Це його дуже потішило. Хлопець аж затанцював, наспівуючи:

*От який я молодець! Раз ударив — їм кінець!
Коли я злий буваю — то і сімох вбиваю!*

Недовго думаючи, він сів і пошив собі широкий червоний пояс. А тоді старанно вишив на ньому золотими буквами слова з пісні.

Кравчику й самому сподобалася його витівка, і він захотів похизуватися новим поясом. Тож підперезався ним, поклав у кишеню грудку сиру та й подався з дому. Дорогою помітив пташку, яка заплуталася у гіллі, спіймав її та обережно поклав у другу кишеню.

Парубок крокував містом і всім хвалився своєю хоробрістю. Люди роздивлялися пояс, дивувалися й вітали юнака.

Зрештою Кравчик вийшов за міську браму й опинився в лісі. У ті часи там жили велетні, величезні й дуже сильні. На одного з таких і натрапив герой. Здоровенний, як гора, чолов'яга сидів у затінку крислатого дуба.

Кравчик сміло підійшов до нього і привітався:

— Здоров був, друже!

Велетень підвівся, аж земля задвигтіла, і здивовано витріщився на хлопця.

— Який я тобі друг, комашко? — гаркнув він.

— А чом би й ні! — бадьоро відказав Кравчик і вказав на свій пояс. — Ось, прочитай!

Голосно сопучи, Велетень нахилився майже до землі й прочитав по складах:

— Ко-ли я злий бу-ва-ю, то і сі-мох вби-ва-ю.

Коли здоровило незграбно розігнувся, на його зарослому щетиною обличчі відбилися водночас переляк і повага. Адже він подумав, що Кравчик може одним ударом убити сімох людей!

— Якщо ти такий герой, спробуй зробити як я! — проказав Велетень.

Він підняв із землі камінь і стиснув його так, що той розпався пилом.

— Це легко! — засміявся юнак.

Він зробив вигляд, що знайшов камінь, а сам нищечком дістав із кишені грудку сиру. І так стиснув її, що сироватка потекла!

— Бачиш, я сильніший — у мене з каменя аж вода потекла! — весело промовив Кравчик.

Приголомшений Велетень знову взяв камінь і цього разу пожбурих його аж за хмари.

— Ну ж бо, тепер твоя черга!

— Ха! Твій камінь усе-таки впав на землю. А я кину так, що він залетить аж на сьоме небо! — похвалився Кравчик.

Нахилився до землі, щоб нібито взяти каменяку, а насправді вийняв із кишені пташку й підкинув угору. Пташина на радіощах злетіла так високо, що тільки її й бачили!

Велетень здивувався так, що аж рясний піт уквив його квадратне чоло.

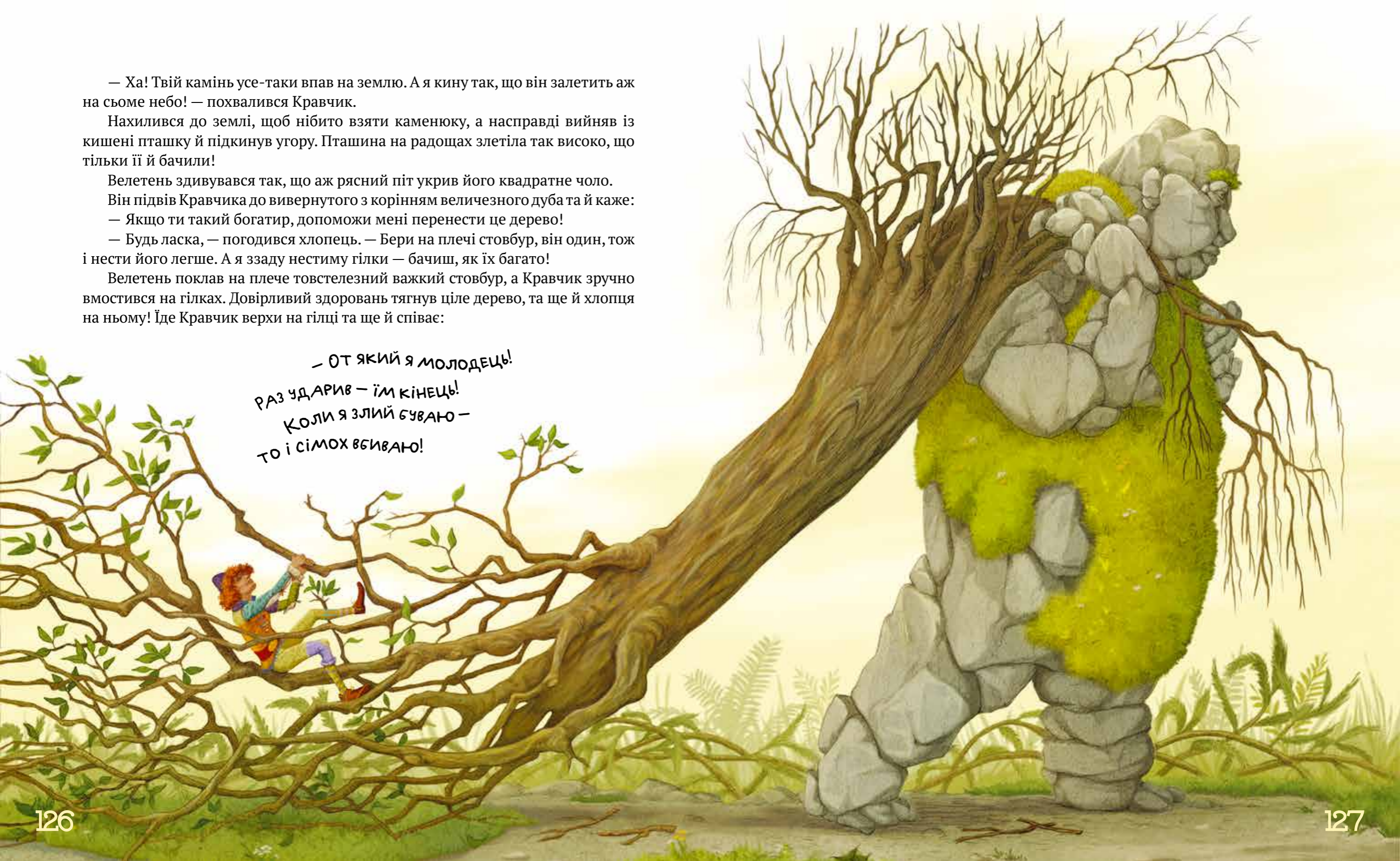
Він підвів Кравчика до вивернутого з корінням величезного дуба та й каже:

— Якщо ти такий богатир, допоможи мені перенести це дерево!

— Будь ласка, — погодився хлопець. — Бери на плечі стовбур, він один, тож і нести його легше. А я ззаду нестиму гілки — бачиш, як їх багато!

Велетень поклав на плече товстелезний важкий стовбур, а Кравчик зручно вмостився на гілках. Довірливий здоровань тягнув ціле дерево, та ще й хлопця на ньому! Їде Кравчик верхи на гілці та ще й співає:

— ОТ ЯКИЙ Я МОЛОДЕЦЬ!
РАЗ УДАРИВ — ЇМ КІНЕЦЬ!
КОЛИ Я ЗЛИЙ БУВАЮ —
ТО І СІМОХ ВБИВАЮ!

П'ять секунд —
полёт нормальный!

Нарешті втомлений Велетень кинув дуба на землю, а кмітливий Кравчик спритно зіскочив і вчепився руками за гілля.

— А я й не втомився! — бадьоро вигукнув він.

Здоровило тільки мовчки сопів і витирав піт, що градом котився з його лоба.

Пішли вони далі. Дорогою трапилася їм розлога вишня. Велетень схопив її за самий вершечок, де були найспіліші ягоди, та нахилив, аби Кравчик їх зірвав.

Але як малий втримає дерево! Щойно Велетень відпустив верхівку, Кравчик злетів у повітря. На щастя, він вдало приземлився і сказав, що полюбляє стрибати. Здоровило спробував повторити стрибок, але завис на гілках і з тріском гепнувся вниз.

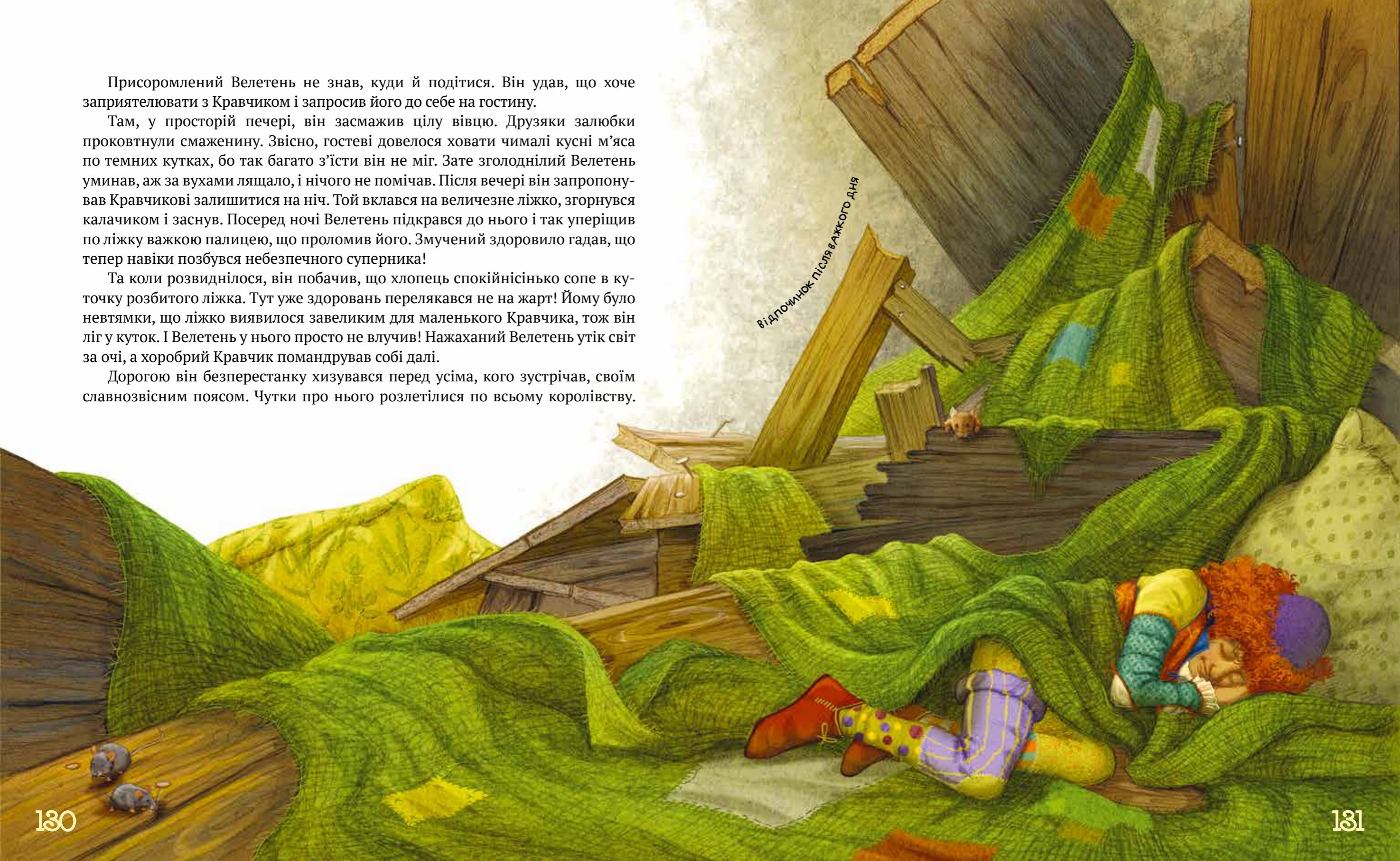
Присоромлений Велетень не знав, куди й подітися. Він удав, що хоче заприятелювати з Кравчиком і запросив його до себе на гостину.

Там, у просторій печері, він засмажив цілу вівцю. Друзяки залюбки проковтнули смаженину. Звісно, гостеві довелося ховати чималі кусні м'яса по темних кутках, бо так багато з'їсти він не міг. Зате зголоднілий Велетень уминав, аж за вухами лящало, і нічого не помічав. Після вечері він запропонував Кравчикові залишитися на ніч. Той вклався на величезне ліжко, згорнувся калачиком і заснув. Посеред ночі Велетень підкрався до нього і так уперішив по ліжку важкою палицею, що проломив його. Змучений здоровило гадав, що тепер навіки позбувся небезпечного суперника!

Та коли розвиднілося, він побачив, що хлопець спокійнісінько сопе в куточку розбитого ліжка. Тут уже здоровань перелякався не на жарт! Йому було невтямки, що ліжко виявилось завеликим для маленького Кравчика, тож він ліг у куток. І Велетень у нього просто не влучив! Нажаханий Велетень утік світ за очі, а хоробрий Кравчик помандрував собі далі.

Дорогою він безперестанку хизувався перед усіма, кого зустрічав, своїм славнозвісним поясом. Чутки про нього розлетілися по всьому королівству.

Відпочинок після важкого дня

Тож невдовзі сам Король вирядив слуг, аби ті привели до палацу такого славетного сміливця. Тільки-но хлопець став на порозі, Король запропонував йому служити у війську за гарну платню. Звісно, Кравчик погодився!

— Ого! Тут я зароблю у сто разів більше, ніж у своїй майстерні! — радів хитрун. — До того ж, зараз мирний час, воювати немає з ким!

Так безтурботно прожив він кілька днів... Та не так сталося, як гадалося. Королівські вояки боялися того, хто легко сімох убиває. Вони гуртом пішли до Короля і попросилися у відставку. Король не хотів відпускати своє вірне військо, але й звільнити небезпечного найманця без причини не наважився. Він наказав своєму радникові вигадати, як позбутися хлопця.

Довго радник міркував і нарешті придумав!

Король викликав героя до себе і сказав:

— У лісі живуть двоє велетнів-розбишак. Жахають усю околицю. І нема на них ради: усі їх бояться! Як здолаєш отих двох — отримаєш половину королівства й одружишся з моєю дочкою.

Король пообіцяв щедрю винагороду, бо був певен, що ніхто не впорається зі страшними велетнями.

— Гаразд, — погодився Кравчик. — Коли злий буваю, то і сімох вбиваю. А цих лише двоє!

Він одразу ж вирушив до лісу на пошуки розбійників. Бачить — два велетні сплять під крилатим дубом. Кравчик назбирав повні кишені камінців і поліз на дерево. Він зручно вмовстився на гілляці й почав кидати на одного з велетнів камінець за камінцем.

Той схопився і накинувся на свого товариша.

— Ти чого б'єшся?

— Тобі, мабуть, наснилося, — сонно відмахнувся той.

Вони лягли й знову захропіли. Тоді Кравчик почав кидати камінцями в другого, поки той не підхопився.

— Що ти робиш? — заревів він на приятеля.

— Я сплю, — буркнув перший Велетень.

Відлупцювали один одного

Вони ще трохи посперечалися і знову так засвистіли носами вві сні, що Кравчик ледве втримався на дереві. Та свої справи не полишив. Добряче прицілившись, він влучив чималою каменюкою першому Велетневі просто в ніс!

Цього разу спалахнула бійка. Обидва здоровані ох і розлютилися — аж дерева повиривали з корінням! Вони так завзято лупцювали один одного, що зрештою обидва попадали мертві на землю.

Тоді Кравчик зліз із дерева і попрямував до Короля.

— Усе, з велетнями покінчено! — заявив він. — Вони й дерева виривали, і каміння жбурляли, та де там! Я ж коли злий буваю, то й сімох убиваю.

Король не повірив і відрядив слуг до лісу, аби переконатися, чи не бреше Кравчик. Ті побігли й бачать: лежать на галявині мертві велетні, а навкруги них — викорчовані дерева!

Хоч-не-хоч, а Король мусив дотримати слова й віддати Кравчикові дочку та половину королівства. Кравчик з Королівною справили пишне весілля і зажили в мирі й злагоді. А згодом Кравчик став Королем. І хоч був він із простого роду, молода Королева любила його за розум і веселу вдачу!

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Скільки варення купив Кравчик?
2. Які слова він вишив на своєму поясі?
3. Що розчавив Кравчик у кулаку замість каменюки?
4. Яке завдання дав Король хлопцеві?
5. За що любила Королева свого чоловіка?

СЛОВНИЧОК

Велетень — величезна на зріст і дуже сильна людина.

Кравець — майстер, який шиє одяг.

Розлогий, крислатий — той, що має широко розросле гілля.

Хлопчик-Мізинчик

За мотивами казки Братів Грімм

В одному селі жили собі чоловік і жінка. Були вони небагаті, але працюючі, тож на хліб їм вистачало. Подружжя журилося тільки тим, що не мало дітей.

— Ох, якби нам хоч одне дитятко, — зітхав чоловік. — Ми б його так любили!

— Нехай воно буде хоч невеличке, із мізинчик завбільшки! — говорила дружина.

А ви знаєте, часто в житті все саме так буває, як бажаєш! Тож невдовзі в подружжя народився гарненький хлопчик, але зовсім крихітний — завбільшки з палець. От і назвали його Мізинчиком.

Батько й мати дуже любили синочка й піклувалися про нього. Він завжди був чепурний, одягнений у барвисте вбрання, яке шила для нього матуся. Батько підстригав його лляне волоссячко маленькими ножичками, і Хлопчик був охайно зачесаний. Його годували найкращими, найсмачнішими стравами, і малюк із апетитом з'їдав усе до останньої крихти, проте анітрішечки не підростав. Це бентежило батька й матір, та син тишив їх своїм розумом і спритністю. До того ж малий був працюючим і удачливим!

Якось зібрався батько в ліс по дрова.

— Таточку, я приїду возом і заберу те, що ти нарубаєш! — запропонував Мізинчик.

Батько лагідно всміхнувся у вуса:

— Ти й віжки в руках не втримаєш, мій маленький...

— Нехай тільки матуся запряже коня, а я залізу йому у вухо й казатиму, куди їхати, — продовжував Мізинчик.

— Ну гаразд, — погодився батько. — Спробуй, синку!

Так і зробили.

І все вийшло пречудово: кінь слухався малого погонича, і віз прямував до лісу. Та треба ж було такому статися, що саме в той час назустріч ішли двоє незнайомих.

Вони помітили, що віз їде сам по собі, а хтось невидимий керує конем, і дуже здивувалися! Один запропонував простежити, куди приїде віз, і подорожні подалися вслід за ним. Так вони прийшли до лісу й побачили Мізинчикова батька, який рубав дрова.

Малий погонич

Коли віз під'їхав, татусь притримав коня і дістав із його вуха свого малесенького синочка. Хлопчик-Мізинчик сів на травинку і заходився гойдатися на ній.

У незнайомих аж очі на лоба полізли, коли вони побачили крихітного хлопчика! Вони підійшли до батька й почали просити, щоб той продав їм малюка за будь-яку ціну!

— Ні, — відповів батько, — це мій рідний синочок! Я не продам його за жодні скарби у світі!

Та Мізинчик спритно виліз батькові на плече й прошепотів йому в самісіньке вухо:

— Таточку, продай мене, от побачиш: я одразу ж повернуся!

Послухав батько сина, та й продав його незнайомцям за добрі гроші.

Один із чоловіків посадив Мізинчика на свій капелюх, і малюк роззирався довкола з висоти.

Ішли вони й ішли, уже й смерклося. Хлопчик попросив, щоб його спустили додолу — ноги розім'яти.

Чоловік зняв капелюха з голови і поклав на землю. Малюк миттю зістрибнув у траву, щодуху метнувся до мишачої нірки й зник.

Чоловіки гукали, шукали його, та марно! Уже зовсім стемніло, коли вони, лаючись, пішли собі без грошей і без чудернацької покупки! Мізинчик побоявся поночі добиратися додому, тож вирішив заночувати в затишній нірці.

Добре, що хазяйки-миші тоді не було вдома!

Тільки-но задрімав, аж чує: двоє чоловіків радяться, як обікрасти багатого пастора.

— У нього грошей — хоч греблю гати! — казав один.

— Але ж у нього комора з ґратами на вікнах! — бідкався другий.

— Я вам допоможу! — гукнув Мізинчик, висунувши біляву голівку з нірки.

— Що це? — перелякалися злодії. — Начебто хтось пищить!

Вони завмерли й прислухалися.

А Мізинчик знову закричав:

— Візьміть мене з собою, я вам допоможу!

— А де ж ти?

— Шукайте на землі, за голосом, — відповів він. — Тільки обережно, не наступіть!

Чоловіки присіли й почали мацати руками по землі. Нарешті один із них надібав крихітку і підняв Хлопчика.

Його товариш присвітив сірником.

— Ой, комашко, як же ти нам допоможеш? — засміявся він.

— Бачите, який я маленький? Завиграшки пролізу поміж ґратами до пасторової комори!

— А й справді! — зраділи злодії. — Ходімо, спробуємо!

...А ПОТІМ УКРАДЕМО В ПАСТОРА ГРОШІ...

Коли вони дісталися до пасторової комори, Мізинчик і справді легко проліз усередину. І голосно закричав звідти:

— Ну, що вам подавати?!

— Тихо, тихо, не кричи, — зашепотіли до нього злодії. — Не кричи так, а то всіх розбудиш!

Та Мізинчик вдавав, ніби не почув, і заволав іще голосніше:

— Я усе вам подам, тільки руки підставляйте!

— Не кричи, бо почують! — цитькали на нього злодії.

Та Хлопчик репетував іще дужче.

Від того галасу прокинулася наймичка, яка спала в комірчині. Вона підхопилася з постелі й відчинила двері комори. Грабіжники кинулися навтьоки, а наймичка, нікого не побачивши, пішла за свічкою. Коли вона повернулася, Хлопчик-Мізинчик уже прослизнув через шпарину до сінника і сховався в сні.

Перелякана наймичка, присвічуючи свічкою, обнишпорила всі кутки і комори, та нікого не знайшла. Пішла до своєї комірчини, переконуючи себе, що їй усе примарилося.

А що ж наш маленький витівник? Він солодко задрімав у сні.

Вранці до хліва зайшла вже знайома нам наймичка, щоб узяти сіна для худоби. Вона взяла оберемок, а з тим оберемком захопила й бідолашного Мізинчика.

Хлопчик прокинувся лише в коров'ячому роті. Добре, хоч не потрапив корові на зуби! Та все одно, в халепу він ускочив неабияку! Корова проковтнула його, і витівник опинився в її шлунку, в якому все більшало сіна!

Нажаханий Мізинчик щосили заволав:

— Не треба більше сіна! Не треба більше сіна!

Наймичка почула, що в животі у корови хтось лементує, і мало не вмерла зі страху!

Вона стрімголов вискочила з хліва й побігла до хазяїна.

— Ой пане, ваша корова заговорила! — випалила захекана дівчина з порога.

— Ти що, з глузду з'їхала? — розсердився пастор, проте сам пішов до хліва подивитися на чудасію.

Тільки-но він зайшов, як Мізинчик знову закричав:

— Рятуйте! Випустіть мене!

Тепер і пастор не на жарт перелякався. Він звелів зарізати корову.

А скоро прибіг блідий від переляку різник і повідомив, що знайшов когось живого в коров'ячому череві. Та й показав свою знахідку пасторові. Тут Хлопчик-Мізинчик усе йому розповів. Пастор звелів купити героя, пошити йому нове вбрання та нагодувати. Він був дуже вдячний, що Мізинчик урятував його добро від грабіжників. Пастор наказав слугам відвезти малюка до дому й передав його батькам чимало грошей.

Батько й мати дуже зраділи, що їхній любий синочок повернувся живий і здоровий.

Мама пестила малого і мовчки плакала.

— Де ж ти був, Мізинчику? — запитав батько крізь сльози.

І хлопчик Мізинчик відповів:

*Де я тільки не бував!
І ховався, й хитрував!
У корови в животі
зрозумів, що у житті
найдорожче — це сім'я!
Завжди з вами буду я!*

- ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:**
1. Чому хлопчика назвали Мізинчиком?
 2. Що робив його батько у лісі?
 3. Що завадило злодіям пограбувати пастора?
 4. Що сталося з малюком у хліві?
 5. Як пан віддячив Мізинчику?

СЛОВНИЧОК

Грати — решітка на вікнах.
Наймичка — робітниця, найнята на роботу.
Сінник — будівля, де зберігають сіно.

Білосніжка

За мотивами казки Братів Грімм

В одного короля була гарненька донечка з білим, наче сніг, личком. Тому й назвали її Білосніжкою. Коли мама дівчинки померла, король одружився вдруге. Мачуха була вродлива, але горда і заздрісна. Вона хотіла бути найкрасивішою у світі — щоб ніхто не міг зрівнятися з нею.

У королеви-мачухи було чарівне дзеркальце. Вона часто милувалася собою, звертаючись до люстерка:

— О, люстерко чарівне,
не обманюй ти мене!
Чи ж то може хтось красою
порівнятися зі мною?

І дзеркальце завжди відповідало:

— Я кажу тобі правдиво:
«Ти прекрасна, справжнє диво!
Жодна із жінок красою
не зрівняється з тобою!..»

ОЙ ГАРНА, ГАРНА...

ТРЕБА
ЗНАЙТИ
ОЛЕНЯ...

Задоволена королева дякувала дзеркальцю і йшла чаклувати далі, адже щоб бути завжди молодою та красивою, їй доводилося це робити постійно.

А Білосніжка підростала і ставала все гарнішою і гарнішою. Якось королева звично звернулася до дзеркальця і вже приготувалася почути від нього знайомі слова, та цього разу чарівне люстерко несподівано промовило:

— Я кажу тобі правдиво:
ти розумна і вродлива,

та нова зоря зійшла —
Білосніжка підросла.

Королева-мачуха так розлютилася, аж позеленіла від заздрощів. Відтоді вона так зненавиділа пасербицю, що ні вдень, ні вночі не мала спокою. І от одного дня покликала вона королівського лісника та й каже йому:

— Відведи Білосніжку в ліс і вбий її. Та не здумай обдурити мене. Принесеш мені її серце як доказ.

Не посмів слуга заперечити королеві. Привів дівчину до лісу, але так і не зміг підняти на неї руку.

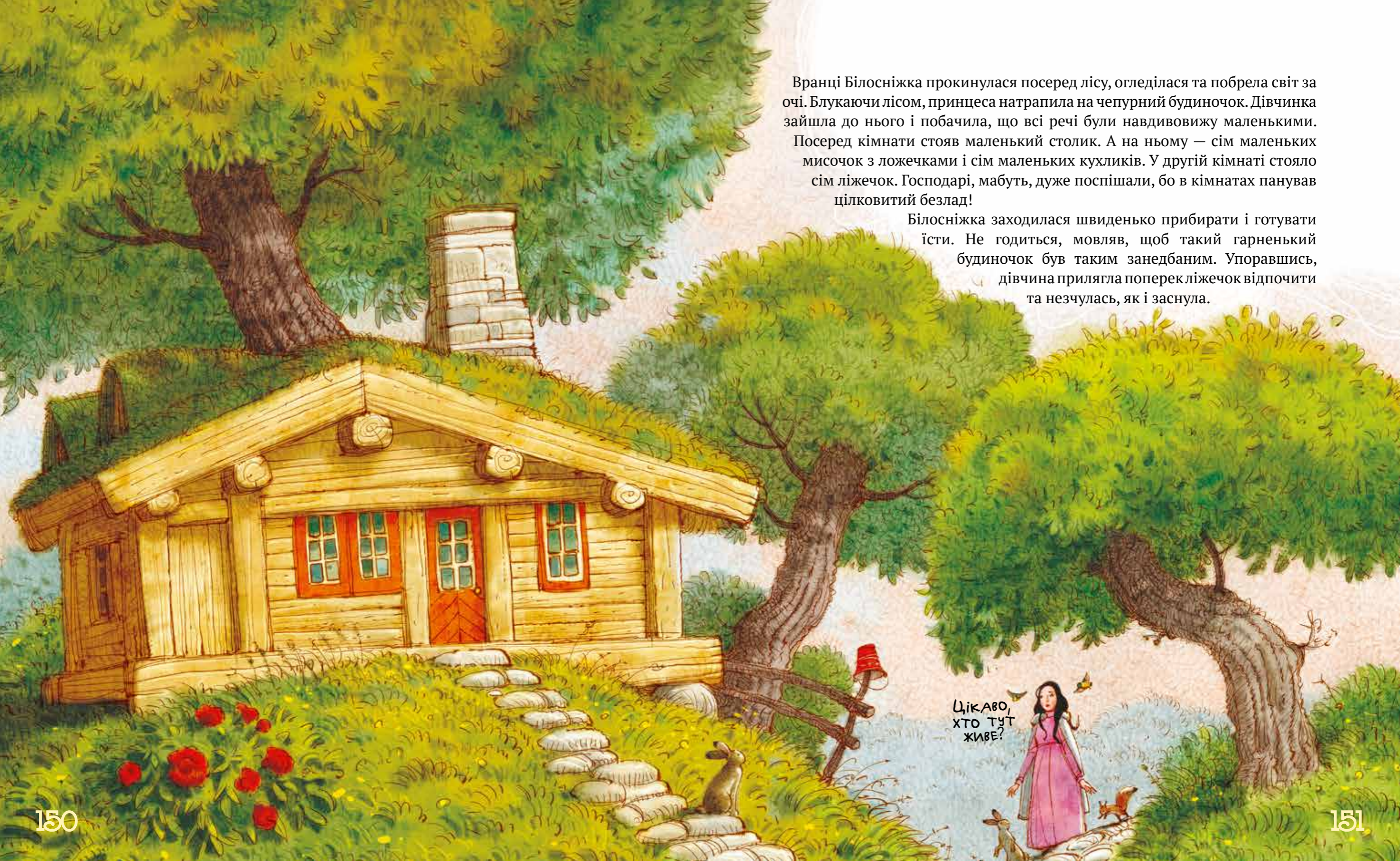
— Утікай, Білосніжко, благаю! Королева наказала вбити тебе! — у відчаї вигукнув лісник.

Сердешна дівчинка побігла в лісові хащі. Довго вона блукала, плачучи від розпачу. А коли настав вечір, знесилена впала під деревом і заснула неспокійним сном.

Тим часом лісник вполював оленя і приніс його серце королеві — нібито виконав наказ. Зла мачуха повірила, що то серце Білосніжки й заспокоїлася. На radoщах і в дзеркальця нічого не питала.

Куди мені йти?

Вранці Білосніжка прокинулася посеред лісу, огледілася та побрела світ за очі. Блукаючи лісом, принцеса натрапила на чепурний будиночок. Дівчинка зайшла до нього і побачила, що всі речі були навдивовижу маленькими. Посеред кімнати стояв маленький столик. А на ньому — сім маленьких мисочок з ложечками і сім маленьких кухликів. У другій кімнаті стояло сім ліжечок. Господарі, мабуть, дуже поспішали, бо в кімнатах панував цілковитий безлад!

Білосніжка заходилася швиденько прибирати і готувати їсти. Не годиться, мовляв, щоб такий гарненький будиночок був таким занедбаним. Упоравшись, дівчина прилягла поперек ліжечок відпочити та незчулась, як і заснула.

ЦІКАВО,
ХТО ТУТ
ЖИВЕ?

Підвечір до хатинки повернулися господарі. Це були гноми. Вони щодня працювали в гірських копальнях, добуваючи там дорогоцінне каміння. А ввечері стомлені гноми вервечкою поверталися додому, несучи на плечах важкі кайла і підсвічуючи собі шлях ліхтарями. А скільки було гномів? Правильно, семеро! Освітили гномики сімома ліхтариками свою оселю і зрозуміли, що хтось тут побував. У будиночку все сяяло чистотою, усі речі були на місцях, а з кухні пахло чимось смачненьким.

Гноми наввипередки почали мити руки, адже вони були чемними і завжди мити руки перед їдою. А поспішали, бо дуже вже зголодніли!

Смачно повечерявши, гноми вирішили, що подумают завтра, хто б то міг усе це для них зробити, та й пішли собі до спальні.

Я перший!

Я другий!

Я третій!

Я четвертий!

Я п'ятий!

Я шостий!

Я сьомий!

Я ЗАЛЮБКИ
У ВАС
ЗАЛИШУСЬ!

ТАКА ЛИХА МАЧУХА!

Один з них помітив на своєму ліжку дівчину — і аж скрикнув од несподіванки. Білосніжка прокинулась, побачила сімох гномів і теж злякалася. Та найстарший і наймудріший гном швиденько її заспокоїв:

— Не бійся, дитино, тебе тут ніхто не скривдить. Як тебе звати?

— Білосніжка, — відповіла дівчинка.

— А як ти опинилася в нашій хаті?

Тоді Білосніжка розповіла їм, що мачуха наказала її вбити. Гноми пригломшено вислухали історію бідлахи, і вийшли на кухню, щоб порадитися.

За якусь мить вони повернулися, і той самий гном сказав:

— Якщо ти згодна бути в нашій хаті господинею, залишайся в нас. Тут тобі буде добре.

— Я залюбки лишуся у вас, бо мені нема куди йти, — відповіла Білосніжка.

Так дівчинка оселилася в лісовій хатинці. Гноми зранку йшли в гірські копальні, а ввечері поверталися додому, де на них звично чекала смачнюща вечеря і дружня розмова. Усі були

дуже задоволені, але щодня, вирушаючи на роботу, добрі гноми все ж застерігали дівчину,

щоб та нікому не відчиняла дверей і нікого не впускала до хати.

ЯКА МИЛА ДІВЧИНА!

ЗЛА КОРОЛЕВА МОЖЕ
НАС ЗНАЙТИ!

Королева-мачуха була впевнена, що Білосніжка давно нема на світі, а отже саме вона тепер і завжди буде найгарнішою. Та одного разу вона задля розваги знову запитала в дзеркальця:

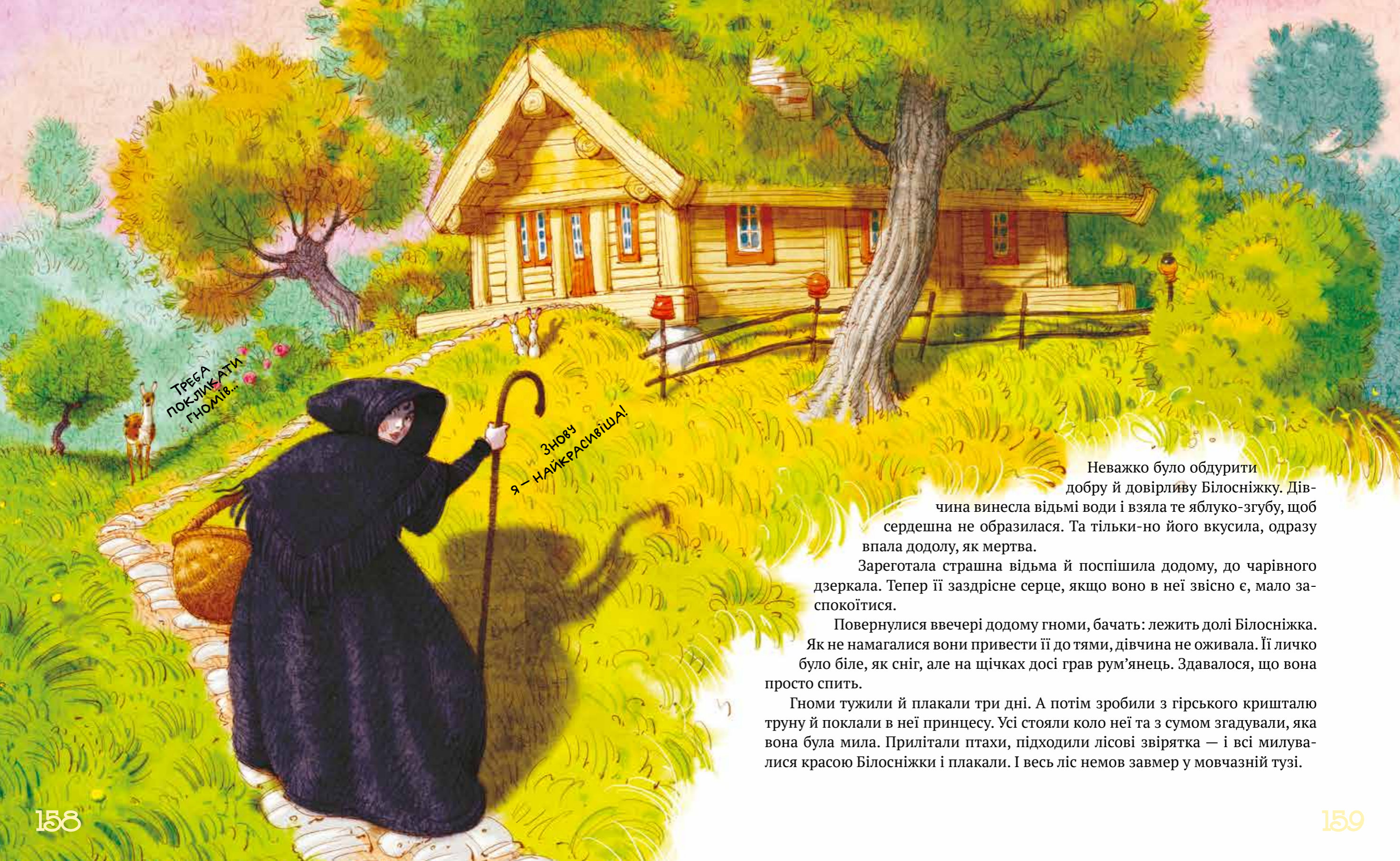
— *О, люстерко чарівне,
не обманюй ти мене!* *Чи ж то може хтось красою
порівнятися зі мною?*

А дзеркальце несподівано відказало:

— *Я кажу тобі правдиво:
ти розумна і вродлива,* *але в лісі проживає
та, що кращу вроду має.*

Ох і розгнівалася лиха королева! Заздрощі знову не давали їй спокою. Думала вона, думала — і надумала, як звести Білосніжку зі світу. Взяла стигле запашне яблуко і отруїла його. Всяк, хто покуштує хоч малесенький шматочок цього яблука, одразу помре на місці. Королева обережно поклала те яблуко в кошик, а сама обернулася на жебрачку і вирушила в путь. Не тямлячись від нетерпіння, мачуха швидко дійшла до лісової хатинки та постукала у двері. Білосніжка глянула у віконце й побачила сердешну з кошиком у руках.

Ну, начувайся, Білосніжко!

ТРЕБА
ПОКЛИКАТИ
ГНОМІВ...

ЗНОВУ
Я - НАЙКРАСИВІША!

Неважко було обдурити добру й довірливу Білосніжку. Дівчина винесла відьмі води і взяла те яблуко-згубу, щоб сердешна не образилася. Та тільки-но його вкусила, одразу впала додолу, як мертва.

Зареготала страшна відьма й поспішила додому, до чарівного дзеркала. Тепер її заздрісне серце, якщо воно в неї звісно є, мало заспокоїтися.

Повернулися ввечері додому гноми, бачать: лежить долі Білосніжка. Як не намагалися вони привести її до тями, дівчина не оживала. Її личко було біле, як сніг, але на щічках досі грав рум'янець. Здавалося, що вона просто спить.

Гноми тужили й плакали три дні. А потім зробили з гірського кришталю труну й поклали в неї принцесу. Усі стояли коло неї та з сумом згадували, яка вона була мила. Прилітали птахи, підходили лісові звірятка — і всі милувалися красою Білосніжки і плакали. І весь ліс немов завмер у мовчазній тузі.

Саме тоді тим лісом проїжджав королевич, який знав Білосніжку з дитинства і всюди її шукав. Підійшовши ближче, він одразу впізнав зниклу принцесу. У розпачі, не тямлячись від горя й жалю, принц нахилився і ніжно поцілував Білосніжку. І тут сталося диво! Білосніжка розплющила очі й підвелася, здивовано роздивляючись навкруги.

Як зраділи гноми! Кинулися стрибати й танцювати! І весь ліс ожив, птахи весело защебетали! А щасливий принц став перед Білосніжкою на коліно й освідчився у коханні.

Незабаром справили весілля, на якому гноми були почесними гостями. А зла королева з відчаю розбила чарівне дзеркало, у якому містилася вся її сила. Це і погубило відьму. Адже заздрість вбиває, а любов повертає до життя.

Словничок

Люстерко — те саме, що дзеркальце.
Мачуха — нерідна мати, дружина батька.
Пасербиця — нерідна дочка.
Кухлик — глиняний посуд з ручкою.
Кришталь — дуже прозоре скло.
Хащі — густі зарості дерев і кущів.
Вервечка — рядочок.

КАЖИ «ТАК!»

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Чому королева ненавиділа Білосніжку?
2. Хто прихистив дівчину в лісі?
3. Скільки було гномів?
4. Як мачуха вирішила вбити Білосніжку?
5. Що повернуло Білосніжку до життя?

ПРОСИ ЩЕ!

ВИЙДЕШ
ЗА МЕНЕ?!

Ну ж бо! Цілуй ще раз!

Снігова Королева

За мотивами казки Ганса-Крістіана Андерсена

Оповідка перша

Послухайте найдивовижнішу історію у світі!

Жив собі колись один злий троль. І створив він якось чарівне дзеркало, у ньому все прекрасне оберталось на жахливе, а все погане ставало ще гіршим і страшнішим. Чудові краєвиди видавалися в ньому бридкими, а найкращі люди — потворними.

Якось закортіло тролю дістатися зі своїм дзеркалом аж до неба — щоб і його спотворити. Але що вище він злітав, то сильніше дрижало дзеркало. Врешті воно вирвалося з рук, упало на землю — і розбилося на мільйони скалок. Ці скалки розлетілися по всьому світі. Якщо найдрібніші з них не-нароком потрапляли людині в око — з тієї самої миті вона починала бачити в усьому тільки погане. А якщо крихітна скалочка потрапляла в серце — воно перетворювалося на лід. У крижаному серці не було вже ні доброти, ні любові. Уявляєте, скільки лиха накоїли ці страшні скалки?! Більше, набагато більше, ніж саме дзеркало!

Та наша історія ще тільки починається...

МІЛЬЙОНИ
СКАЛОК

Оповідка друга

У великому місті жило двоє маленьких дітей. Хлопчика звали Кай, а дівчинку — Герда.

Діти не були родичами, та любили одне одного, як брат і сестра. Вони жили в сусідніх будинках, що стояли дуже близько. Діти мали спільний балкон, на якому у великих дерев'яних ящиках росли кущі троянд. Кай і Герда часто гралися там, читали книжки і розглядали яскраві малюнки. Діти обожнювали квіти, розмовляли з ними, милувалися і цілували їхні тендітні пелюстки.

Узимку балкон замітало снігом, і діти ходили одне до одного в гості й бавилися в різні ігри. Коли вікна замерзали, Кай із Гердою нагрівали біля груби монетки і прикладали їх до скла. На шибках одразу з'являлися крихітні вічка. Крізь них діти дивилися на засніжену вулицю. Надворі шаленіла хуртовина, а в кімнаті було тепло й затишно. Як і того самого дня...

— Це білі бджілки рояться! — сказала дітям Гердина бабуся про сніжинки.

— А в них теж є своя королева? — спитав Кай, бо він знав, що у справжніх бджіл є головна бджола.

— Звичайно є, Снігова! — відповіла бабуся. — Буває, що вона вночі пролітає вулицями міста і заглядає у вікна. Від подиху Снігової Королеви на шибках розцвітають крижані квітки...

— А Снігова Королева може зайти сюди? — спитала дівчинка.

— Нехай тільки наважиться! — вигукнув хлопчик. — Я посаджу Снігову Королеву на теплу піч — і вона вмить розтане!

Діти весело засміялися, а бабуся лише скрушно похитала головою і стала розповідати про щось інше.

Увечері вдома Кай виліз на стілець біля вікна і подивився надвір. За вікном пролітали сніжинки, і одна з них, найбільша, впала на краєчок квіткового ящика, що стояв на балконі. Раптом сніжинка почала рости і рости, аж поки не перетворилася на прекрасну й ніжну жінку, але була ця жінка з криги. Її розумні очі блищали, як дві ясні зірки, та не було в них ані доброти, ані тепла. Жінка кивнула хлопчикові й поманила до себе. Кай перелякався й зіскочив зі стільця. А за вікном ніби промайнув велетенський птах...

Невдовзі настала весна. Пригріло сонце, зазеленіли дерева, ластівки вже мостили гнізда. Діти знову гралися у своєму маленькому садочку під дахом.

Цього року троянди цвіли пишно, як ніколи! Герда вивчила пісню і співала її, а Кай підспівував:

*— Прекрасні троянди мені
розкажуть казки чарівні.
Вони нагадають нам знов
про дружбу і вірну любов.*

Якось діти сиділи і розглядали книжку з яскравими малюнками. Годинник на міській вежі пробив п'яту годину.

— Ой! — раптом скрикнув хлопчик. — Мені щось попало в око! І кольнуло в серце!

Герда обняла Кая за шию і зазирнула в очі. Та нічого там не побачила.
— Мабуть, уже випало! — пирхнув хлопець і відштовхнув Герду.
Та, на жаль, у хлопчика влучили скалочки чарівного дзеркала! Одна потрапила в око Кая, а друга — в серце!

Кая ніби підмінили. Він глянув на Герду, насупився і грубо вигукнув:
— Чого ти плачеш?! Ти зараз така негарна!
Тоді подивився на троянди і зареготав:
— Цю троянду точить черв'як! Дивись! А ця крива! Жахливі квітки!
Він штовхнув ящик ногою і побіг до себе.

З того дня діти вже не дружили, як раніше. Каєві не цікаво було читати книжки, він більше не співав. Коли бабуся щось розказувала, він перекривляв її. Дразнив хлопець і маленьку Герду, яка його так любила! Ви ж здогадуєтеся, чому так змінився Кай?

Якось узимку, коли падав сніг, Кай прийшов з великим збільшувальним склом і покликав Герду подивитися на сніжинки.

Кожна сніжинка під склом здавалася величезною і нагадувала дивовижну квітку або зірку.

— Поглянь, яка точність! — захоплювався Кай. — Жодної кривої лінії! — Вони цікавіші за справжні квітки! Якби ж тільки не танули!

Наступного дня Кай прийшов із санками та похвалився Герді:

— Мені дозволили покататися на майдані!

І побіг собі.

Там, на майдані, відчайдушні хлопчачки прив'язували свої санчата до великих саней, запряжених кіньми, і їхали так далеко-далеко... Кай наважився і собі спробувати. Раптом на майдані з'явилися великі білі сани. У них сиділа людина, закутана у сріблясту хутрянну шубу. Сани двічі повільно об'їхали май-

дан. Кай швидко прив'язав до них свої санчата і поїхав. Великі сани мчали все швидше й швидше, а потім повернули з майдану в провулок. Хлопчик хотів відв'язати свої санки, та де там... Ось вони виїхали за міську браму. Сніг повалив ще дужче. Стало зовсім темно. Кай голосно закричав — та ніхто його не почув. А сани все мчали через заметіль. Сніжинки росли і росли, нагадуючи білих курей, що вихором кружляли навколо Кая. Раптом вони розлетілися на всі боки, великі сани зупинилися, і людина в сріблястій шубі підвелася. Це була жінка — висока, струнка, сліпучо-біла. Ви вже здогадалися, хто це? Так, це була сама Снігова Королева!

— Ми добре покаталися! — сказала вона. — Але ти зовсім змерз. Іди до мене!

Зачарований її надзвичайною вродою, Кай підійшов і сів у сани. Снігова Королева загорнула його у свою шубу, і хлопцеві здалося, що він провалився у сніговий замет.

Ох, сніжинки ростуть!

— Досі мерзнеш? — посміхнулася вона і поцілувала Кая.

Тієї самої миті він забув і Герду, і бабусю, і свій дім. Тепер хлопчик уже не відчував морозу. Снігова Королева видавалася йому такою прекрасною, і він уже не боявся її. Сани полетіли над землею, аж до місяця, що холодно блищав у високості...

ЗАБУВАЙ
УСЕ...

ДЕ КАЙ?..

Оповідка третя

Ніхто не знав, куди подівся Кай. Хлопчики розповіли, що бачили, як він прив'язав свої санчата до великих білих саней, які виїхали за міську браму. Відтоді не було жодної звістки про Кая. Потім хтось припустив, що хлопець, мабуть, утопився в річці, що текла за містом.

Довго тяглися тривожні зимові дні. Герда дуже сумувала за Каєм і часто плакала. Без маленького Кая білий світ їй був немилий.

Та ось настала весна.

— Кай помер і більше не повернеться! — якось у відчаї вигукнула Герда.

— Не вірю! — відповів сонячний промінь.

— Він помер і більше не повернеться... — вже не так упевнено повторила вона.

— Не віримо! — відповіли ластівки.

Тоді й сама Герда перестала цьому вірити. Дівчинка вирішила піти до річки і запитати в неї про Кая.

Рано-вранці Герда поцілувала бабусю, яка ще спала, взяла нові червоні черевички і побігла до річки.

— Це правда, що ти забрала Кая? — спитала вона. — Я подарую тобі мої нові черевички, якщо ти повернеш його.

Герда скинула черевички і кинула їх у воду. Але вони впали недалеко від берега, і хвилі відразу винесли їх назад. Річка ніби не хотіла брати в дівчинки її дарунок, бо не могла повернути їй Кая. Тоді Герда залізла в човен, що гойдався в очереті, стала на краєчок корми і знову кинула черевички. Човен був ледь прив'язаний, і течія підхопила його. Дівчинка хотіла вистрибнути на берег, але не встигла.

Герда сиділа в самих панчішках, а її червоні черевички пливли за човном, та наздогнати його не могли.

БЕРИ
МОЇ
ЧОБІТКИ!

«Може, річка принесе мене до мого Кая!» — подумала Герда. Вона трохи заспокоїлася і стала милуватися гарними зеленими краєвидами.

Коли це човен прибило до берега, де у вишневому садку стояла хатинка під солом'яною стріхою з кольоровими шибками у віконцях.

З хатинки вийшла, спираючись на ціпок, бабуся у крилатому солом'яному капелюсі, уквітчаному різними квітками.

— Сердешна! — сплеснула руками старенька, побачивши Герду. — Ходімо, розкажеш мені, хто ти така і як сюди дісталася!

Дівчинка про все їй розповіла, а потім запитала, чи не бачила та, бува, Кая. Бабуся запевнила, що зовсім скоро він прийде сюди. Старенька запросила погостювати в неї, узяла Герду за руку й завела до хатинки. Світло лилося через різнокольорові шибки й наповнювало кімнату химерним сяйвом.

На столі стояв таріль зі стиглими вишнями. Поки дівчинка ласувала ними, бабуся розчісувала їй волосся чарівним гребінцем і розказувала, що квітки в її садку знають безліч казок. Кучерики огортали золотим сяйвом свіже, як троянда, Гердине личко.

ТРОЯНДА

— Завжди мріяла мати таку милу дівчинку! — пробурмотіла бабуся.

І що довше вона розчісувала Герду, то більше забувала дівчинка про Кая. Старенька була доброю чаклункою, але їй дуже хотілося лишити Герду в себе. Тож вона пішла в садок, тричі стукнула ціпком по стежці — і всі троянди сховалися глибоко-глибоко під землю, наче їх і не було. Бабуся боялася, що вони нагадають Герді про Кая, і дівчинка піде від неї.

Цілісінький день Герда гралася серед чудових квіток. Вони розповідали їй тільки веселі казки. А ввечері чарівниця вклала її в гарненьке ліжечко з шовковими подушками. Дівчинка полинула у прекрасні сни... Другого дня Герда знову гралася у квітнику і слухала чудові казки.

Минали дні... Дівчинка знала кожну квіточку, і, хоча їх було дуже багато, їй усе-таки здавалося, що якоїсь бракує. Але якої?

Якось Герда сиділа і розглядала бабусин солом'яний капелюх з квітками. Найкрасивішою серед них була троянда — старенька забула її сховати.

Раптом дівчинка згадала про ті чудові троянди, що цвіли в неї вдома, і про Кая.

— Каю! — скрикнула вона. — Я знайду тебе!

Герда кинулася до хвіртки, відчинила важкий засув і вибігла з подвір'я. Ой лишенько! Це в бабусиному садку було вічне літо, а тут — уже пізня осінь. Зіщулившись від холоду, дівчинка пішла собі дорогою. Вона думала тільки про те, що мусить знайти Кая.

ЯКОЇ Ж
КВІТКИ
БРАКУЄ В САДУ?

Оповідка четверта

Утомившись, Герда сіла перепочити на поваленому дереві. Тут де не взявся великий чорний ворон. Якийсь час дівчинка і птах мовчки дивилися одне на одного. І раптом ворон заговорив:

— Крра-крра! Прривіт! Куди це ти брредеш?

Герда розповіла йому свою історію. Ворон замислився, а тоді змахнув крильми:

— Гар-р-разд, спробую тобі допомогти. Моя нарречена — гава, живе у корролівському палаці. Вона ррозповідала мені пр-р-ро хлопчика, який невідомо звідки прийшов.

— Так, це, напевно, Кай! — радісно вигукнула Герда.

— Дозвольте прродовжити, — поважно промовив ворон. — Наша маленька прринцеса дуже ррозумна, багато читає. І вона ніяк не могла знайти собі гідного співррозмовника. А цей хлопчик став для неї найкращим ддругом. Відтеперр вони завжди рразом.

— Ну звичайно, це він! — аж підскочила Герда. — Кай так багато знає! З ним завжди цікаво! Будь ласка, проведіть мене мершій до палацу!

— Як же це зрробити? — замислився ворон. — Стрривай, я порраджуся з моєю нарреченою. Вона щось прридумає. Почекай мене тут, коло дерева.

Холодно!

КР-Р-Р-РА!

Ворон полетів геть і повернувся лише пізно ввечері.

— Крра-крра! — каркнув він. — Моя наречена переказує тобі вітання. І ще вона взяла для тебе трохи печива з королівської кухні. Ти ж, мабуть, голодна.

Герда подякувала і швидко проковтнула гостинець, адже цілий день в неї і ріски в роті не було.

— Моя наречена знає, як пройти до принцесної спальні з чорного ходу, — задоволено промовив ворон.

Птах повів дівчинку до палацу. Було вже дуже пізно, у вікнах не світилося. Навколо стояла моторошна тиша. У Герди шалено калатало серце від хвилювання та радісного передчуття. Невже вона скоро побачить свого лютого Кая?

Ось вони вже на сходах палацу. З темряви вийшла чепурна гава. Герда зробила кніксен, вітаючи її так, як вона читала про це в казках про принцес.

— Мій наречений ррозповів мені про вас! — сказала гава. — Дуже зворушлива історія! Берріть ліхтарр, а я піду попереду.

— Ой, тут хтось є! — злякано прошепотіла Герда.

І справді, повз них промайнули якісь тіні: коні з розмаяними гривами, мисливці, дами і кавалери верхи...

— Це сні! — пояснила гава. — Це означає, що всі сплять. Тим ккра-крраще для нас!

Вони пройшли пишними залами палацу і нарешті опинилися в опочивальні. Тут зі стелі спускалася товста золота стеблина, на якій висіли два ліжечка у формі лілей. Одне ліжечко було біле, і в ньому спала принцеса. А друге — червоне, і в ньому спав хлопчик. Герда сподівалася, що це був Кай!

Вона піднесла ліхтар до його обличчя і скрикнула. Ой! То був не він!

Юний принц прокинувся і підвівся на постелі.

З пелюсток білої лілії визирнула злякана принцеса.

Герда розплакалася і попросила не гніватися на неї та її друзів — ворона і гаву. А коли дівчинка розповіла, що шукає свого любого Кая, принцеса геть розчулилася.

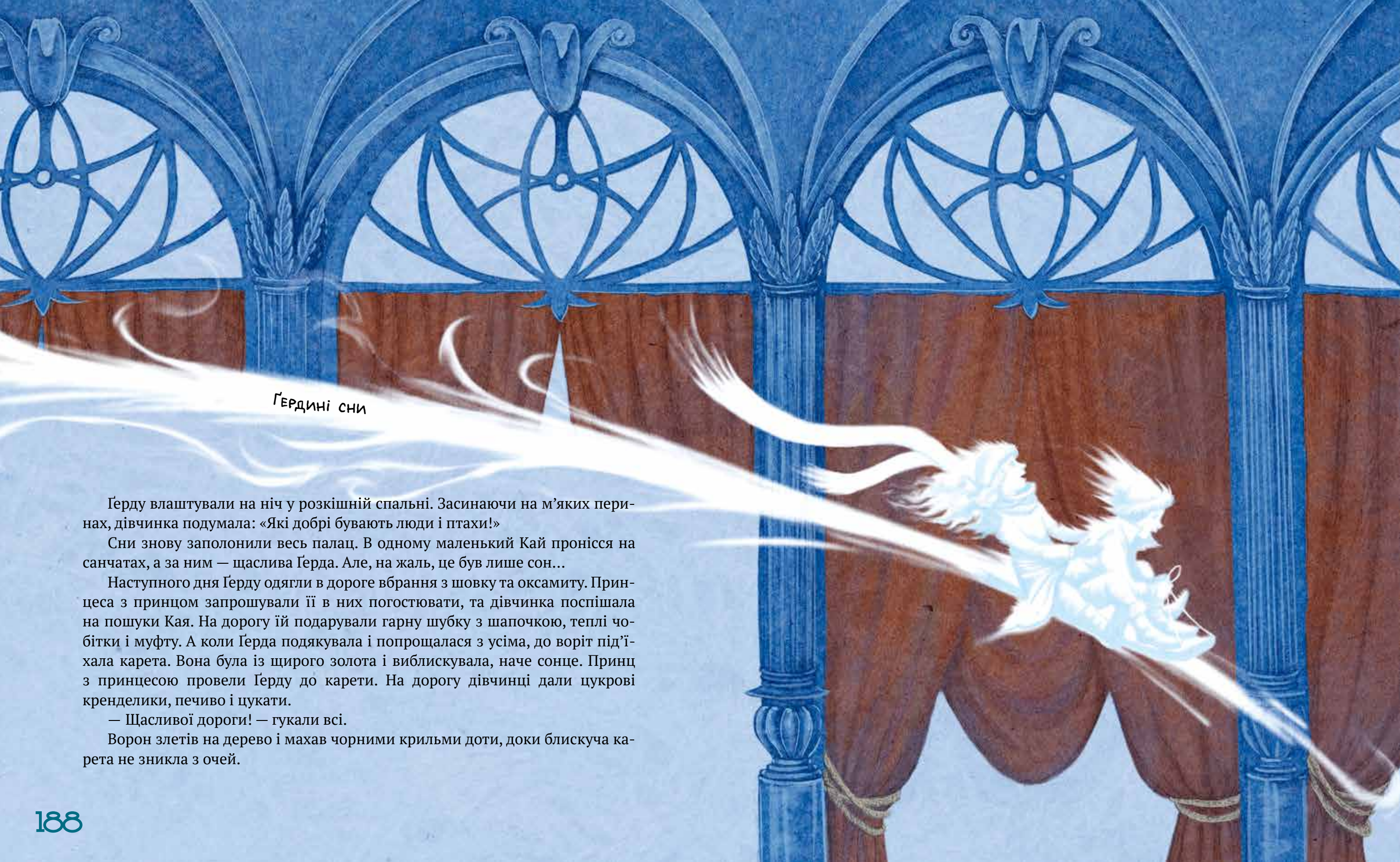
— Ох, сердешна! — схлипнула принцеса.

— Чим ми можемо тобі допомогти? — запитав принц.

Принцеса з принцом похвалили пташок і сказали, що не гніваються на них — тільки нехай такого більше не роблять.

ЦЕ НЕ КАЙ!

Гердині сні

Герду влаштували на ніч у розкішній спальні. Засинаючи на м'яких перинах, дівчинка подумала: «Які добрі бувають люди і птахи!»

Сни знову заповнили весь палац. В одному маленькій Кай пронісся на санчатах, а за ним — щаслива Герда. Але, на жаль, це був лише сон...

Наступного дня Герду одягли в дороге вбрання з шовку та оксамиту. Принцеса з принцом запрошували її в них погостювати, та дівчинка поспішала на пошуки Кая. На дорогу їй подарували гарну шубку з шапочкою, теплі чобітки і муфту. А коли Герда подякувала і попрощалася з усіма, до воріт під'їхала карета. Вона була із щирого золота і виблискувала, наче сонце. Принц з принцесою провели Герду до карети. На дорогу дівчинці дали цукрові кренделики, печиво і цукати.

— Щасливої дороги! — гукали всі.

Ворон злетів на дерево і махав чорними крильми доти, доки блискача карета не зникла з очей.

Оповідка п'ята

Карета їхала темним лісом і світилася, наче величезний ліхтар.

— Золото! Золото! — почулося раптом із-за дерев.

Це були лісові розбійники, які на цьому шляху грабували подорожніх. Вони зупинили коней і витягли з карети Герду.

— Яка гарненька, яка повненька! — вигукнула стара розбійниця з волохатими бровами, що нависали аж на очі.

І — який жах! — вона дістала довгого гострого ножа!

— Ай! — раптом скрикнула стара. Це її вкусила за вухо власна донька, що підкралася до неї ззаду.

— Мерзенне дівчисько! — закричала мати і вщипнула дочку за носа.

— Вона житиме в мене, — заявила маленька розбійниця, — і гратиметься зі мною.

І вона знову так укусила матір за вухо, що та аж підскочила і закрутилася на одному місці, як дзига.

— Ач, як витанцьовує! — зареготали розбишаки. — Ця мала будь-кого навчить халяндри скакати!

І справді, маленька розбійниця була дуже свавільна й вередлива. Вона одразу ж відбрала в Герди муфту і шубку.

Дівчатка їхали каретою по корчах і пенях по лісових хащах. Чорні меткі оченята маленької розбійниці світилися цікавістю, проте була в них якась невимовна туга. Нахилившись до Герди, вона промовила:

Ну, розповідай...

— Вони не вб'ють тебе, принцесо, поки я не розсерджуся на тебе!

— Я не принцеса, — тихо заперечила Герда і розповіла про свої поневіряння і про те, як вона любить Кая.

Дослухавши історію до кінця, маленька розбійниця незграбно — як уміла обійняла дівчинку і прошепотіла на вухо:

— Вони не вб'ють тебе, навіть якщо я розгніваюся на тебе...

Нарешті карета дісталася до напівзруйнованого розбійницького замку. З великих щілин вилітало гайвороння. Вхід охороняли такі здоровецькі бульдоги, що здавалося — вони запросто можуть проковтнути людину. Собаки голосно загавкали і кинулися до карети. Але як тільки з'явилася маленька розбійниця — заскавчали і стали лашитися.

Дівчатка зайшли до просторої зали з облупленими стінами та кам'яною підлогою. Прямо посеред зали горіло багаття, а на рожнах смажилася дичина. Над вогнем булькотів величезний казан, дим стовпом піднімався до стелі.

Коли дівчаток нагодували, маленька розбійниця повела Герду у свій куток, де лежала солома, застелена строкатими килимами.

— Ти спатимеш зі мною! — сказала вона.

Угорі сиділа пара голубів. Нещасні птахи були прив'язані мотузками до жердини.

— Це мої лісові пустуни! — похвалилася мала розбійниця. — Тільки й пильнуй, щоб не втекли! А це — найбільший боягуз! — і вона смикнула за роги північного оленя. — Бачила б ти, як він кумедно брикається, коли я лоскочу його під шиєю гострим ножем! — зареготала дівчинка, лякуючи і без того налякану Герду.

Нарешті маленька розбійниця вляглася на килимі і попросила ще раз розповісти їй про Кая. Однією рукою вона обіймала Герду, а у другій міцно тримала ножа. Сон скоро зморив маленьку розбійницю, а її полонянка так і не могла заснути — боялася, що її вб'ють.

Тур-тур-тур!
Якби хотіли,
Давно втекли б...

МИ ЗНАЄМО,
ДЕ КАЙ...

Раптом лісові голуби тихенько затуркотіли:
— Ми бачили твого Кая — він сидів у санях зі Сніговою Королевою.
— І куди вона повезла його? — пошепки спитала Герда.
— Може, в Лапландію. Спитай у північного оленя, — провуркотіли голуби.
Північний олень зітхнув і, з острахом поглядаючи на сплячу хазяйку, стиха промовив:
— Я народився і виріс у Країні вічних снігів. Саме там у крижаному палаці живе Снігова Королева.
— Бідолашний Кай! — зойкнула Герда.
— Ану цить, — спросоння пробурмотіла маленька розбійниця. — А то штрикну тебе ножем!

Уранці Герда розповіла їй, що чула від лісових голубів. Маленька розбійниця задумалася і довго мовчала. Несподівано в її очах заблищали сльози. Вона втерлася рукавом і сказала:

— Бачиш, усі пішли на грабунок, тільки мати залишилася вдома. Вчора вона забагато хильнула на radoшах, тому досі спить. Перевірю, чи міцно!

Маленька розбійниця підійшла до матері, яка спала просто за столом, і з великої любові нащипала їй ніс так, що той аж побуряковів. Стара розбійниця лише махнула рукою і знову захропіла.

Тоді маленька розбійниця відв'язала північного оленя і посадила на нього Герду.

— Що ж, хай так, — зітхнула вона, — візьми назад свою шубку, та муфту я залишу на згадку. Тримай ось материні рукавиці, вони тобі будуть аж по лікті. Не замерзнеш! — засміялася дівчинка, та очі в неї були сумні.

На дорогу вона дала Герді торбу, в яку поклала хліб і шинку. Прив'язала торбу до оленя і наказала йому:

— Я відпускаю тебе на волю, але мушиш доправити до палацу Снігової Королеви цю дівчинку. Бережи її!

Герда простягла до неї руки у величезних рукавицях і розчулено заплакала. «Які добрі бувають люди і звірі!» — подумала дівчинка.

— Не смій рюмсати! — гримнула на неї маленька розбійниця, проте міцно обійняла Герду на прощання.

Північний олень помчав лісом через корчі та пеньки. Він стрілою летів додому, у Країну вічних снігів! Герда обіймала його за ший і думала про свого милого Кая!

Оповідка шоста

Після кількох днів важкої путі олень зупинився біля дверей низенької хатинки, що тонула в снігових кучугурах. Тут, у Країні вічних снігів, жила далека родичка бабусі з чарівного садка — стара добра чарівниця. Її чари були набагато сильнішими. Вона могла приборкати буйні північні вітри і запалити північне сяйво. У її хатинці завжди було тепло, як улітку. Чарівниця залишила Герду погрітися й відпочити. А сама вийшла надвір, де олень милувався полисками північного сяйва. Він розповів чаклунці Гердину історію і попросив допомогти:

— Коли я ще жив тут, у моїй рідній Країні вічних снігів, я чув, що ти — могутня чарівниця. Можеш дати богатирську силу цій маленькій дівчинці, щоб вона перемогла Снігову Королеву?

— Богатирську силу? — здивувалася чаклунка і похитала головою. — Навіщо вона Герді? Її сила — у щирій любові і відданості. Нікому, крім неї, не вдасться навіть зайти до палацу Снігової Королеви. Тільки добре серце Герди може звільнити Кая від злих чар! Відвези дівчинку до замку, а сам негайно повертайся назад!

МИ ЗА БОГАТИРСЬКОЮ
СИЛОЮ!

Наші мандрівники так поспішали, що Герда навіть не взулася і забула в хатинці шапочку та рукавиці. На лютому морозі, проти колючого вітру вони мчали вперед. Щоб зібратися з духом, дівчинка шепотіла слова пісні:

*— Прекрасні троянди мені
розкажуть казки чарівні.
Вони нагадають нам знов
про дружбу і вірну любов.*

Олень не зупинявся ні на мить, поки не добіг до куща з червоними ягодами — за ним починалися володіння Снігової Королеви. Тут Герда попрощалася зі своїм другом і побігла вперед. Сама-самісінька серед снігів і лютого холоду, без чобітків, без шапочки та рукавичок! Назустріч їй ринув цілий вихор сніжинок — охоронців Снігової Королеви. Вони все росли і росли, перетворюючись на величезних білих курей! Ще мить — і вони накинуться на дівчинку, заклюють своїми гострими льодяними дзьобами!..

Герда впала на коліна і зашепотіла молитву. Від її слів білі птахи розліталися навсібіч мірадами сніжинок, звільняючи шлях. Дівчинка вже не відчувала ні холоду, ні страху — вона думала лише про Кая. Раптом сніжинки осіли на землю — і Герда опинилася перед білосніжним замком Снігової Королеви — величним, холодним і похмурим. Усюди панувала мертва тиша, і тільки крижаний палац виблискував у мерехтливому світлі північного сяйва. Ніхто вже не заважав Герді відчинити прозорі двері з крижаними візерунками.

Дівчинка зайшла до палацу. Тут усе було із льоду та снігу! Нарешті в одній залі вона побачила величезний крижаний трон, а біля нього — маленького зіщуленого хлопчика. Так, це був Кай, її любий Кай! Тільки тепер він більше нагадував льодяну скульптуру: такий блідий і наче неживий... Із крижинок різної форми він складав фігури й слова.

— Каю! Любий Каю! — кинулася до нього Герда.

Та хлопчик її не чув і мовчки розглядав льодяні фігури. Йому ніяк не вдавалося скласти з крижинок слово «Вічність». Якось Снігова Королева пообіцяла Каєві: «Якщо складеш це слово — подарую тобі цілий світ і ще й нові ковзани».

Хлопчик сидів непорушно. Тоді дівчинка обійняла його і заплакала. Її гарячі сльози впали хлопцеві на груди, проникли до самого серця і розтопили друзку чарівного тролового дзеркала. Кай пригорнувся до Герди і теж зарідав. Він плакав і плакав, аж раптом щось блискуче дзенькнуло об льодяну підлогу. Це випала з ока друга скалка!

— Герда! Мила моя Герда! — вигукнув хлопчик і розгублено озирнувся навколо. — Де ми?

КАЙ!

Дівчинка розцілувала його в обидві щоки, і вони аж запалали рум'янцем. Тільки тепер діти відчували, як тут зимно і страшно! Тож поспішили покинути цей химерний палац. І тільки-но вони вийшли за іскристу браму, як одразу опинилися на рідній землі. Там, де узявшись за руки ступали діти, яскравіше зеленіла трава, розцвітали квітки і веселіше щебетали пташки. Дорогою Герда розповідалалюбому Каю про свої пригоди.

— Які ж добрі бувають люди і тварини! — погоджувався хлопчик.

Нарешті діти повернулися додому. Їхні рідні були щасливі, їх радісно вітали друзі, а пишні троянди привітно кивали голівками. Усюди буяло літо — тепле, благодатне літо!

Кай і Герда з подивом помітили, що вони виростили! Їхні серця співали:

*— Прекрасні троянди мені
розкажуть казки чарівні.
Вони нагадають нам знов
про дружбу і вірну любов!*

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЧИТАНЕ:

1. Троль був добрим чи лихим?
2. Чому Кай став злим?
3. Як Герда потрапила в садок, де завжди було літо?
4. Хто допомагав Герді знайти Кая?
5. Як Герді вдалося врятувати Кая?

СЛОВНИЧОК

Кніксен — уклін з присіданням як знак вітання або подяки.

Крендель — булочка у формі вісімки.

Муфта — хутрянний нарукавник, в обидва кінці якого вкладають руки, щоб зігріти.

Рожён — металевий прут, на який насаджують м'ясо для смаження.

Халяндра — циганський танець.

Цукати — зацукровані фрукти.

Літературно-художнє видання
Серія «НАЙКРАЩІ КАЗКИ»

НАЙКРАЩІ КАЗКИ СВІТУ

Для дошкільного і молодшого шкільного віку

Переказали

Світлана Крупчан, Лариса Цілик

Художники

*Арсен Джанік'ян, Катерина Дудник,
Олена Железняк, Іва Михайлян*

Головний редактор *Світлана Крупчан*

Відповідальний редактор *Світлана Попадюк*

Коректор *Олена Бодасюк*

Комп'ютерна верстка *Лілії Тарнавської*

Підписано до друку 26.01.2022. Формат 84×100^{1/16}.
Папір крейдований. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 20,28.
Тираж 1500 пр. Зам. №

ВИДАВЕЦЬ ПП «РІДНА МОВА»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №6914 від 18.09.2019

Юридична адреса: 04050, м. Київ, вул. Юрія Ілленка, 12

Фактична адреса: 04073, м. Київ, просп. Степана Бандери, 6

Тел./Факс: (044) 490-99-01

ЗАМОВИТИ КНИЖКИ МОЖНА

У КИЄВІ:

Тел.: (044) 490-99-01

E-mail: sale@ridna-mova.com

В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІ: ridna-mova.com,

моб.: 098-023-55-41, 099-236-98-85

У ХАРКОВІ:

Філія ПП «Видавництво «Махаон-Україна»,

61070, Харків, вул. Акад. Проскури, 1.

Тел.: (057) 315-15-64, 315-25-81

E-mail: machaon@machaon.kharkov.ua

Віддруковано у АТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»

61052, м. Харків, вул. Різдяна, 11.

Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.

www.globus-book.com